

SIIRTOLAISUUS

MIGRATION

2/2006

Siirtolaisuus – Migration 2/2006

33. vuosikerta / 33rd year
ISSN 0355-3779

Julkaisija / Publisher

Siirtolaisuusinstituutti

Migrationsinstitutet

The Institute of Migration

Linnankatu 61, 20100 Turku, Finland

Puh. / tel. (0)2-2840 440

Fax (0)2-2333 460

email: taisai@utu.fi

<http://www.migrationinstitute.fi>

Pohjanmaan aluekeskus

Österbottens regioncenter

Regional Centre of Ostrobothnia

Keikulinkuja 1, 61100 Peräseinäjoki, Finland

Puh. / tel. (0)44-2592447

Fax (0)6-4181 279

email: siirtolaisuusinstituutti@netikka.fi

Päätoimittaja / Editor-in-Chief

Olavi Koivukangas

Toimitussihteeri / Editorial Assistant

Taimi Sainio

Toimittajat / Editors

Krister Björklund, Elli Heikkilä

Toimituskunta / Editorial Board

Siirtolaisuusinstituutin hallitus

Administrative Board of the Institute of Migration

Taitto / Layout

Krister Björklund

Tilaushinta 2006 / Subscriptions 2006

4 numeroa / nummer / issues

15 €/vuosi/år/year

OP 571113-11117

TEMA-TEAM 11102-06

Sisältö • Contents

Magdalena Jaakkola

**Suomalaisten suhtautuminen
ulkomaiseen työvoimaan ja
pakolaisiin**

Andreas Capjon

**The low percentage of immigrant
workers in the strong Finnish economy - an anomaly that challenges the
main theories of migration?**

Marie Diakhaté

**Monikulttuurisuuden kohtaaminen
työyhteisössä**

Olavi Koivukangas

**Colonia Finlandesa Argentiinassa
100 vuotta**

Tiedotuksia

Tutkimusjohtajan palsta

Kirjat • Böcker • Books

Kansi: Argentiinan Picada Finlandesa -tien
juhlakulkueessa oli paikallisia karjapaimenia
(Kuva: Olavi Koivukangas)

Cover: Local gauchos on the Picada Finlandesa
road in Argentina (Photo: Olavi Koivukangas)

Suomalaisten suhtautuminen ulkomaiseen työvoimaan ja pakolaisiin

Magdalena Jaakkola

Tiivistelmä

Tässä artikkelissa kuvataan ja selitetään suomalaisten suhtautumista eri syistä ja eri maista muuttaviin vuosina 1987–2003. Tutkimus osoitti, että suomalaisten suhtautuminen ulkomaalaisiin työnhakijoihin, pakolaisiin ja mm. inkerinsuomalaisten, virolaisten, venäläisten ja somalien maahanmuuttoon on muuttunut laman (1993) jälkeen myönteisemmäksi. Väestöryhmien väliset erot ovat kuitenkin edelleen suuret, ja eri kansallisuusryhmiin suhtaudutaan eri tavalla. Teini-ikäisten poikien asenteet ovat paljon kielteisempiä kuin tyttöjen. Vähän koulutettujen pelko kilpailusta työpaikoista ja sosiaalietuksista selitti kaikkina tutkimusajankohtina heidän muita varauksellisempia asenteitaan maahanmuuttajiin. Henkilökohittaiset kontaktit ”Suomessa jo nyt asuviin” ulkomaalaisiin lisäsivät myönteisiä asenteita ulkomaalaisten lisääntyvään maahanmuuttoon ja vähensivät maahanmuuttoon liitettyjä taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä uhkakuvia.

Helsingin yliopiston sosiologian dosentti Magdalena Jaakkola toimii erikoistutkijana Kuntoutussäätiössä.

Johdanto

Suomi on muuttumassa edullisen huoltosuhteen maasta maaksi, jossa ikääntyneiden osuus ja epäedullinen huoltosuhde ovat Euroopan korkeimpia. Maahanmuutto voi olla osaratkaisu väestön ikääntymisen aiheuttamaan työvoimapulaan esimerkiksi hoito- ja hoiva-aloilla. Hallituksen maahanmuuttopoliittisessa ohjelmaehdotuksessa (2005) pääpaino on työperusteisen maahanmuuton edistämisessä: ”*Maahanmuuttajat voivat helpottaa työvoiman saata- vuusongelmaa, laajentaa osaamis- pohjaa ja lisätä innovatiivisuutta. Maahanmuuttajia ei tarvita vain osaavaksi työvoimaksi Suomessa toimivien yritysten palvelukseen, vaan myös uuden yritystoiminnan käynnistäjiksi, työllistäjiksi ja globaalien verkostojen ylläpitäjiksi.*”

Uusi maahanmuuttopoliittinen ohjelma osoittaa, että maahanmuuttajat nähdään ensi kertaa Suomen historiassa taloudellisenä voimavarana (Forsander 2004). Suomi on ollut perinteellisesti maastamuuttomaa, josta on muutettu Ruotsiin, Amerikkaan ja Australiaan. Vasta 1980-luvulta lähtien Suomeen on muutettu yleisemmin kuin täältä muualle. Sii-

tä lähtien myös Suomessa on tutkittu kantaväestön asenteita maahanmuuttajiin (Jaakkola 1989; 1995; 1999). Tutkimusten esikuvana ovat olleet ruotsalaisten Arne Trankellin (1974) ja Charles Westinin (1984; 1987) asennetutkimukset.

Tässä artikkelissa tutkitaan suomalaisten suhtautumista maahanmuuttajiin vuosina 1987–2003. Tänä aikana ulkomaalaisväestön määrä kuusinkertaistui ja sen etninen rakenne monipuolistui. Tehdessäni ensimmäistä asennetutkimusta vuonna 1987 Suomessa oli vasta 18 000 ulkomaan kansalaista, 900 pakolaista ja 49 turvapaikanhakijaa. Vuonna 2003 ulkomaan kansalaisten määrä oli jo 107 000 eli 2,1 prosenttia väestöstä. Pakolaisia oli noin 25 000, kun heidän täällä syntyneet lapsensa otetaan huomioon (taulukko 1).

Tutkimusajankohtien välisenä aikana myös taloudelliset suhdanteet ovat vaihdelleet. Ensimmäinen asennetutkimus tehtiin korkeasuhdanteen vuonna 1987, jolloin työttömyysaste oli viisi prosenttia. Toinen tutkimus tehtiin lamavuonna 1993, jolloin työttömyys oli kivunnut 19 prosenttiin. Kolmas asennetutkimus tehtiin vuonna 1998, jolloin talouselämä

	Ulkomaan kansalaisia	% Suomen väestöstä	Pakolaisia	Turvapaikanhakijoita
1987	17 724	0,4	900	****49
1993	55 587	1,1	10 050	2 023
1998	85 060	1,6	16 434	1 272
2003	107 003	2,1	23 500	3 221

Taulukko 1. Ulkomaan kansalaisten, pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden määrä vuosina 1987–2003.

oli jälleen elpynyt ja työttömyys vähentynyt 12 prosenttiin. Uusin asennetutkimus on vuodelta 2003, jolloin työttömyys oli ”enää vain” yhdeksän prosenttia.

Tutkijat, poliitikot, viranomaiset ja toimittajat ennakoivat julkisuudessa yksimielisesti työvoimapulaa viimeistään silloin, kun sodanjälkeiset suuret ikäluokat siirtyvät eläkkeelle. Vuonna 2005 työmarkkinoille tuleva ikäluokka on ensi kertaa pienempi kuin sieltä poistuva. Yli 65-vuotiaiden määrä alkaa tuntuvasti kasvaa jo viiden vuoden kuluttua, kun ensimmäiset suurista ikäluokista saavuttavat eläkeiän. Vuonna 2030 Suomessa on 65 vuotta täyttäneitä henkilöitä runsaat 600 000 enemmän kuin nyt. Työikäisten määrän ennustetaan vähenevän siihen mennessä yli 300 000:lla. Väestöliiton väestöpoliittisen ohjelman (2004) mukaan huoltosuhteen edullinen kehitys ja työvoiman ikääntymisen pysäyttäminen edellyttäisi, että Suomeen muuttaisi vuosittain 7 000–10 000 henkilöä enemmän kuin täältä muualle. Vuoteen 2040 mennessä maahanmuuttajien määrän pitäisi kasvaa nykyisestä 110 000:sta 300 000–400 000:een.

Yhtenä ratkaisuna työvoimapulaan pidetään ulkomaisen työvoiman vastaanottamisen helpottamista, jopa houkuttelemista

Suomeen. Maahanmuuttajien näkeminen kantaväestölle hyödyllisinä työvoimapulan ratkaisijoina voi vaikuttaa myös siihen, miten tavalliset suomalaiset suhtautuvat ulkomaiseen työvoimaan.

Tutkimuksen tavoitteet ja aineisto

Tässä artikkelissa kuvataan ja selitetään suomalaisten suhtautumista eri syistä ja eri maista tulevien maahanmuuttoon vuosina 1987–2003 tehtyjen koko väestöä edustavien haastattelujen avulla. Tällöin pyritään vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Miten suomalaiset suhtautuvat ulkomaalaisiin työnhakijoihin ja pakolaisiin ja ovatko asenteet muuttuneet vuosien 1987–2003 välisenä aikana? Miten suhtaudutaan eri ammateissa toimiviin maahanmuuttajiin?
2. Miten suhtaudutaan eri kansallisuusryhmiin kuuluvien maahanmuuttoon ja kahden kulttuurin avioliittoihin? Pitävätkö suomalaiset itseään rasistisina ja kannattavatko he rasistisia asenneväittämiä?
3. Miten eri väestöryhmissä suhtaudutaan maahanmuuttajiin? Vaikuttavatko ikä, sukupuoli, koulutus, ammatti, asuinpaikka ja puoluekanta maahanmuuttajia koskeviin asenteisiin?

4. Selittääkö sosioekonomisen uhan kokeminen eri väestöryhmien ja eri tutkimusajankohtien välisiä asenne-eroja, kuten ns. konfliktiteoria olettaa?

5. Selittävätkö henkilökohtaiset kontaktit maahanmuuttajiin myönteisiä asenteita ulkomaalaisten lisääntyvään maahanmuuttoon, kuten ns. kontaktiteoria olettaa?

Suomen Gallup Oy haastatteli tutkimuksia varten 1 088 henkilöä vuonna 1987, 1 035 henkilöä vuonna 1993, 1 020 henkilöä vuonna 1998 ja 1 538 henkilöä vuonna 2003 näiden kotona. Haastatellut edustivat elinkeino-, ikä- ja sukupuolirakenteeltaan Manner-Suomen 15 vuotta täyttäneitä väestöä¹. Otanta toteutettiin monivaiheisena ositettuna otantana. Vuonna 1987 tehtiin lisäksi erityistutkimus ruotsinkielisten ja vuosina 1993, 1998 ja 2003 pääkaupunkiseudulla asuvien keskuudessa (Jaakkola 2005, 15–16).

Haastatteluissa esitettiin vertailun vuoksi useita samoja kysymyksiä kuin aiemmissa ruotsalaisissa asennetutkimuksissa (Trankell 1969; Westin 1984; 1987). Esimerkiksi sosioekonomisen uhan kokemista mitattiin samoilta asenneväittämillä. Kysymykset ja asenneväittämät on esitetty tarkemmin aiemmassa tutkimusraportissa (ks. Jaakkola 2005).

Suhtautuminen ulkomaalaisiin työnhakijoihin

Tutkimustulokset osoittavat, että vuonna 2003 ulkomaalaisten työnhakijoiden vastaanottamiseen suhtauduttiin myönteisemmin kuin minään aikaisempaan tutkimus-

ajankohtana. Suhtautuminen oli jopa myönteisempää kuin vuonna 1987, jolloin Suomessa oli vasta vähän maahanmuuttajia, korkeasuhdanne ja jolloin uumoiltiin jopa työvoimapulaa. Sen sijaan Suomi syöksyikin syvään taloudelliseen lamaan 1990-luvun alussa.

Lamavuoteen 1993 mennessä asenteet eri syistä ja eri maista tulevia kohtaan kiristyivät jyrkästi (Jaakkola 1995). Kun talouselämä elpyi, asenteet muuttuivat jälleen myönteisemmiksi. Muutos oli erityisen suuri jo vuosina 1993–1998, mutta myönteisyys ulkomaalaisia työnhakijoita kohtaan lisääntyi myös vuosina 1998–2003. Vuonna 1993 vain joka seitsemäs, mutta vuonna 2003 jo lähes kolmasosa suomalaisista oli sitä mieltä, että Suomen pitäisi ottaa vastaan nykyistä paljon tai jonkin verran enemmän ulkomaalaisia työnhakijoita. Myös vallitsevan käytännön (yhtä paljon kuin ennenkin) kannatus oli yleistynyt. Vuonna 2003 lähes kaksi kolmasosaa vastaajista oli sitä mieltä, että Suomen pitäisi ottaa vastaan ulkomaalaisia työnhakijoita nykyistä enemmän tai ainakin yhtä paljon kuin ennenkin.

Suurin muutos oli kielteisten asenteiden huima lasku vuoteen 2003 mennessä. Lamavuonna 1993 peräti 61 prosenttia haastatelluista oli sitä mieltä, että Suomen pitäisi ottaa vastaan nykyistä paljon tai jonkin verran vähemmän ulkomaalaisia työnhakijoita, kun taas vuonna 2003 enää runsas kolmasosa oli tätä mieltä.² Erityisen merkittävää on se, että kaikkein jyrkimmät asenteet (paljon vähemmän) ovat vähentyneet peräti 23 prosenttiyksikköä (taulukko 2).

Suomen pitäisi ottaa vastaan ulkomaalaisia työnhakijoita	1987	1993	1998	2003	Muutos 1993–2003
Nykyistä paljon enemmän	5	3	4	6	+3
Jonkin verran enemmän	16	11	17	24	+13
Yhtä paljon kuin ennenkin	34	24	34	32	+8
Jonkin verran vähemmän	24	24	24	24	0
Nykyistä paljon vähemmän	20	37	18	14	-23
Ei osaa sanoa	2	1	2	1	0
	100	100	100	100	
	(1088)	(1035)	(1020)	(1538)	

Taulukko 2. Suhtautuminen ulkomaalaisten työnhakijoiden vastaanottamiseen vuosina 1987–2003 (%).

Suhtautuminen pakolaisiin

Myös suhtautuminen pakolaisien vastaanottamiseen on muuttanut taloudellisen laman jälkeen myönteisemmäksi. Vuosina 1998 ja 2003 vallitseva pakolaispolitiikan (yhtä paljon kuin ennenkin) hyväksyminen oli huomattavasti yleisempää kuin laman aikana – vaikka ”yhtä paljon kuin ennenkin” merkitsi aiempaa suurempia pakolaismääriä. Joka viides oli sitä mieltä, että ”Suomen pitäisi ottaa vastaan nykyistä jonkin verran/paljon enemmän pakolaisia”. Myös kielteiset asenteet pakolaisia kohtaan ovat vähentyneet: Vuonna 1993 vielä puolet, mutta vuonna 2003 enää vajaa kolmasosa vastaajista oli sitä mieltä, että ”Suomen pitäisi ottaa vastaan pakolaisia nykyistä jonkin verran/

paljon vähemmän.” Merkittävää on myös se, että kaikkein jyrkimmät kielteiset asenteet (paljon vähemmän) pakolaisia kohtaan olivat vähentyneet selvästi (taulukko 3).

Myös paon syy vaikutti asenteisiin. Niihin pakolaisiin, joiden paon syy ilmoitettiin haastattelussa, suhtauduttiin myönteisemmin kuin ”pakolaisiin” yleiskäsitteenä. ”Vuonna 2003 peräti 40 prosenttia vastaajista ilmoitti, että Suomen pitäisi ottaa vastaan nykyistä enemmän ”sotaa pakoon lähteneitä”. Noin kolmasosa vastaajista oli sitä mieltä, että Suomen pitäisi ottaa vastaan nykyistä enemmän ”ympäristötuhojen vuoksi paenneita” ja ”kehitysmaiden nälkää näkeviä”. Vain runsas neljäsosa vastaajista oli sitä mieltä, että Suomen pitäisi ottaa vastaan nykyistä

Suomen pitäisi ottaa vastaan pakolaisia	1987	1993	1998	2003	Muutos 1993–2003
Nykyistä paljon enemmän	11	4	3	3	-1
Jonkin verran enemmän	30	16	16	17	+1
Yhtä paljon kuin ennenkin	40	34	45	46	+12
Jonkin verran vähemmän	8	20	21	19	-1
Nykyistä paljon vähemmän	8	24	14	13	-11
Ei osaa sanoa	2	1	1	2	+1
	100	100	100	100	
	(1088)	(1035)	(1020)	(1538)	

Taulukko 3. Suhtautuminen pakolaisten vastaanottamiseen 1987–2003 (%).

enemmän ”poliittisesti, uskonnollisesti tai rodun vuoksi vainottuja” pakolaisia – joita Suomi on sitoutunut jo Geneven sopimuksessa (1951) vastaanottamaan. Enemmistö vastaajista oli valmis ottamaan kaikkia näitä pakolaisryhmiä vähintään yhtä paljon kuin ennenkin.

Sosioekonomisen uhan kokeminen selittää kielteisiä asenteita

Ns. *konfliktiteorian* mukaan syrjintä ja ulkomaalaisvastaisuus kasvavat, kun eri ryhmät joutuvat toistensa kanssa tekemisiin, kun vähemmistön suhteellinen koko kasvaa ja enemmistö ja vähemmistö ovat riippuvaisia samoista rajallisista voimavaroista, esimerkiksi työpaikoista, asunnoista ja sosiaaliturvasta. Valtaväestön kielteisiä asenteita maahanmuuttajiin ei

selitä pelkästään *henkilökohtainen* huoli esimerkiksi työpaikan, asunnon tai sosiaalietujen saamisesta. Myös *kollektiivinen uhka*, kuten korkea yleinen työttömyysaste, voi lisätä sosioekonomisen uhan kokemuksia. Konfliktiteoria on saanut tukea sekä Suomessa että ulkomailla tehdyistä tutkimuksista (Trankell 1974; Westin 1987; Hernes & Knudsen 1989; 1990; 1994; Blom 1993; Lange & Westin 1993; Gaasholt & Togeby 1994; Scheepers ym. 2002).

Suomessa vuosina 1987–2003 tehdyt asennetutkimukset osoittivat, että suomalaiset kokivat sosioekonomista uhkaa laman ja suurtyöttömyyden aikana (1993) huomattavasti enemmän kuin sitä ennen (1987) ja sen jälkeen (1998 ja 2003). Pelkoa kilpailusta työpaikoista ja sosiaaliturvasta lisäsi se, että lama-aikaan osui turvapaikanhakijoiden – somalien ja etnisten jugoslaavien – määrän

yllättävä kasvu. Lehdistössä puhuttiin jopa ”elintasopakolaisten hallitsemattomista tulvista”, kun turvapaikanhakijoita jouduttiin sijoittamaan hotelleihin majoitustilojen puutteen vuoksi. Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen lehdistössä esitettiin myös uhkakuvia ”miljoonien venäläisten” ja satojentuhansien virolaisten Suomeen muutosta.

Nämä yhteiskunnalliset tekijät selittävät sitä, että suomalaisten suhtautuminen ulkomaalaisten maahanmuuttoon kiristyi vuoteen 1993 mennessä. Kun talous elpyi ja työttömyys väheni, pakolaisten ja muiden ulkomaalaisten maahanmuuttoon liitetyt sosioekonomiset uhkakuvat vähentyivät. Sosioekonomisen uhkakuvien vähentymistä kuvaa se, että lamavuonna 1993 lähes puolet, mutta vuonna 2003 enää noin joka kolmas vastaaja oli täysin sitä mieltä, että ”monet ulkomaalaiset tulevat Suomeen vain käyttääkseen hyväksi sosiaalietujamme”. Vuonna 1993 joka neljäs, mutta vuonna 2003 enää vajaa viidesosa vastaajista oli täysin sitä mieltä, että ”jos työttömyys lisääntyy, osa ulkomaalaisista olisi lähetettävä pois Suomesta”.

Viidestä sosioekonomista uhkaa koskevasta väittämästä muodostettiin summa-asteikko (ks. Jaakkola 2005, 62), jonka reliabilitteetti oli korkea (Cronbachin alpha .84). Sosioekonomisen uhan kokemuksen määrä korreloi erittäin merkittävästi ulkomaalaisten työnhakijoiden ($r=.470^{**}$) ja pakolaisten ($r=.558^{**}$) vastaanottamista koskeviin vastauksiin. Mitä enemmän sosioekonomista kilpailua työpaikoista ja sosiaaliturvasta pelättiin, sitä kielteisemmin suhtauduttiin ulkomaalaisten työnhakijoiden ja

pakolaisten vastaanottamiseen samoin kuin ”ulkomaalaisiin” mahdollisina työtovereina.

Ulkomaalaiset osaajat

Taloudellisen kilpailukyvyyn takaamiseksi Suomeen pyritään houkuttelemaan ulkomaalaisia huippuosaajia, innovatiivisia yrittäjiä ja ulkomaalaisia opiskelijoita. Poliitikkojen lisäksi myös ”tavalliset” suomalaiset suhtautuvat heidän maahantuloonsa edelleen myönteisesti. Vuonna 2003 noin puolet suomalaisista oli sitä mieltä, että Suomen pitäisi ottaa vastaan nykyistä enemmän asiantuntijoita ja tiedemiehiä, opiskelijoita ja kieltenopettajia. Runsas kolmasosa toivoi Suomeen entistä enemmän ulkomaalaisia yrittäjiä. Valtaosa suomalaisista oli sitä mieltä, että näihin ryhmiin kuuluvia pitäisi ottaa vastaan nykyistä enemmän tai vähintään yhtä paljon kuin ennenkin.

Vuonna 2003 enemmistö suomalaisista suhtautui ainakin teoriassa hyvin tai melko myönteisesti ulkomaalaisten toimimiseen hoitavana lääkärinä (67 %), lastensa opettajina (73 %), lastensa hoitajina (64 %), sosiaalityöntekijöinä (57 %), työvoimatoimiston virkailijoina (58 %) ja poliiseina (63 %). Mieluiten maahanmuuttajat nähtäisiin kuitenkin ”tyypillisissä siirtolaisammateissa”, kuten siivoojina (81 %) ja taksinkuljettajina (74 %). Myös suhtautuminen ulkomaalaisiin mahdollisina työtovereina (80 %) ja esimiehinä (61 %) oli ainakin periaatteessa myönteisempää kuin laman aikana. (Ks. tarkemmin Jaakkola 2005, 144). Näissä kysymyksissä ei kuitenkaan ilmoitettu, mihin kansal-

lisuusryhmään kuuluvasta ulkomaalaisesta olisi kysymys. Kuten seuraavassa käy ilmi, suomalaisten suhtautuminen eri kansallisuusryhmiin kuuluviin maahanmuuttajiin on hyvin erilaista.

Etninen hierarkia

Vuonna 2003 noin 40 prosenttia Suomessa asuvista ulkomaalaisista oli lähtöisin entisen Neuvostoliiton alueelta. Valtaosa heistä oli Venäjän kansalaisia (25 000) tai Viron kansalaisia (13 000). Noin 25 000 heistä on sukujuuriltaan inkerin- tai muita suomalaisia tai heidän perheenjäseniään, jotka saivat paluumuutto-oikeuden Suomeen vuonna 1990. Vain 40 prosenttia (inkerin)suomalaisista oli vuonna 2001 tehdyn tutkimuksen mukaan äidinkieleltään (myös) suomalaisia ja monet olivat avioituneet venäläisten ja virolaisten kanssa (Liebkind ym. 2004).

Inkerinsuomalaisten maahanmuuttoon on suhtauduttu silti kaiken aikaa myönteisesti. Vuosina

1993–2003 noin kolme neljäsosaa suomalaisista suhtautui hyvin tai melko myönteisesti inkerinsuomalaisten paluumuuttoon. Myönteiset asenteet virolaisia – ja mm. puolalaisia – kohtaan ovat sen sijaan lisääntyneet laman (1993) jälkeen. Vuonna 2003 lähes kaksi kolmasosaa suomalaisista vastaajista suhtautui hyvin tai melko myönteisesti virolaisten maahanmuuttoon (taulukko 4). Vain 12 prosenttia suhtautui hyvin torjuvasti heidän maahanmuuttoonsa

Myös suhtautuminen venäläisiin on muuttunut myönteisemmäksi laman jälkeen samaan aikaan, kun heidänkin määränsä on lisääntynyt. Vuonna 1993 vain joka neljäs, vuonna 1998 joka kolmas ja vuonna 2003 jo 40 prosenttia vastaajista ilmoitti ”näkevänsä hyvin tai melko mielellään” venäläisten muuttavan maahan. Vielä merkittävämpää lienee kaikkein kielteisimpien asenteiden väheneminen. Vuonna 2003 ”enää” noin neljäsosa vastaajista ilmoitti jyrkästi, että he ”eivät näkisi

Näkisi hyvin tai melko mielellään ko. kansallisuusryhmään kuuluvan muuttavan Suomeen						
	Perusaste	Keskiaste	Ylempi keskiaste	Korkeaste	Kaikki	Korkeaste – perusaste
Inkerinsuomalaiset	74	73	80	85	74	+11
Virolaiset	58	57	65	84	61	+26
Puolalaiset	51	55	63	80	56	+29
Kiinalaiset	49	58	69	83	59	+34
Turkkilaiset	39	43	47	64	44	+25
Venäläiset	34	39	46	57	40	+23
Somalit	28	33	36	53	32	
(N)	(457)	(631)	(213)	(234)	(1538)	

Taulukko 4. Hyvä tai melko myönteinen suhtautuminen eräiden kansallisuusryhmien maahanmuuttoon koulutuksen mukaan vuonna 2003 (%).

lainkaan mielellään” venäläisten muuttavan Suomeen.

Somalit ovat suurin pakolaisryhmämme (4 200). Suhtautuminen somaleihin oli laman aikana hyvin varauksellista, mutta on hiljalleen muuttunut hyväksyvämmäksi. Lamavuonna 1993 vain joka neljäs, mutta vuonna 2003 jo joka kolmas suomalainen suhtautui hyvin tai melko myönteisesti somalien maahanmuuttoon (taulukko 4). Heidän asemansa 24 tutkimuksessa mainitun kansallisuusryhmän muodostamassa etnisessä hierarkiassa oli silti edelleen alhainen (ks. Jaakkola 2005, 138).

Hallituksen maahanmuuttopoliittisessa ohjelmaehdotuksessa (2005) esitetään neuvotteluja Venäjän, Ukrainan ja Kiinan kanssa työvoiman liikkuvuuden lisäämiseksi. Turkki puolestaan hakee EU-jäsenyyttä, joten sieltä pääsee tulevaisuudessa Suomeen ilman työlupaa. Taulukosta 4 nähdään, että suhtautuminen kiinalaisten maahanmuuttoon on paljon myönteisempää kuin turkkilaisten maahantuloon. Myös heihin suhtauduttiin aiempaa myönteisemmin.

New Yorkin kaksoistorneihin kohdistuneiden iskujen (11.9.2001) jälkeinen ”terrorismin vastainen sota” ei näy suomalaisen asenteissa: vuonna 2003 suomalaiset suhtautuivat myös arabeihin ja muslimeihin aiempaa myönteisemmin.

Väestöryhmien asenne-erot

Myönteinen asennekehitys läpäisi koko yhteiskunnan. Vuosina 1993–2003 myönteiset asenteet ulkomaalaisia työnhakijoita ja eri kansallisuusryhmiä kohtaan

lisääntyivät ja kielteiset asenteet pakolaisia kohtaan vähenivät kaikissa sukupuoli-, ikä- ja koulutusryhmissä, ja kaikkien puolueiden kannattajien keskuudessa.

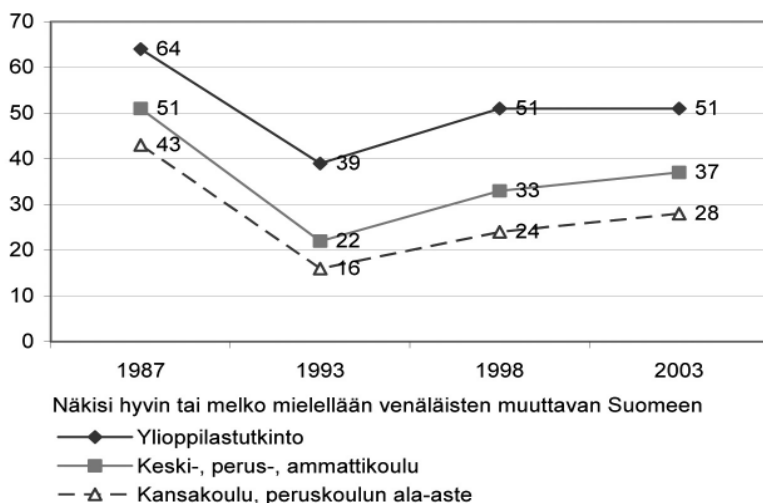
Myönteisen kehityksen airuina olivat naiset, korkeasti koulutetut, vihreät, pääkaupunkiseudulla asuvat, paljon matkustelleet ja ne, jotka tunsivat henkilökohtaisesti ”Suomessa asuvia ulkomaalaisia”.

Koulutus ja ammatti. Suhtautuminen ulkomaalaisiin työnhakijoihin kiristyi laman aikana kaikissa koulutusryhmissä, mutta muuttui talouden elpyessä jälleen myönteisemmäksi. Vuonna 2003 jo 58 prosenttia korkeasteen koulutuksen saaneista oli sitä mieltä, että ”Suomen pitäisi ottaa vastaan nykyistä jonkin verran tai paljon enemmän ulkomaalaisia työnhakijoita”. Tällöin ei ole kuitenkaan eroteltu eri kansallisuusryhmiin kuuluvia. Kuvasta 1 näkyy, että eniten koulutusta saaneet suhtautuivat kaikkina tutkimus-

ajankohtina – myös laman aikana – muita myönteisemmin venäläisten maahanmuuttoon.

Myös ammattiryhmien välillä oli eroja. Johtajat/ylemmät toimihenkilöt ja opiskelijat suhtautuivat ulkomaalaisten työnhakijoiden ja pakolaisten vastaanottamiseen muita myönteisemmin. Työntekijät, maanviljelijät ja eläkeläiset suhtautuivat heidän maahantuloonsa varauksellisemmin. Vähän koulutettujen ja heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien muita varauksellisempia asenteita selitti se, että he pelkäsivät muita useammin kilpailua maahanmuuttajien kanssa työpaikoista ja sosiaaliturvasta.

Tutkimus osoitti, että korkeasteen koulutuksen saaneet, johtajat/ylemmät toimihenkilöt ja opiskelijat suhtautuivat myös kaikkien tutkimuksessa mainittujen (24) kansallisuusryhmien maahanmuuttoon huomattavasti myönteisemmin kuin perusasteen koulutuksen saaneet.

Kuvio 1. Myönteisesti venäläisten maahanmuuttoon suhtautuvien osuus koulutuksen mukaan vuosina 1987-2003 (%)

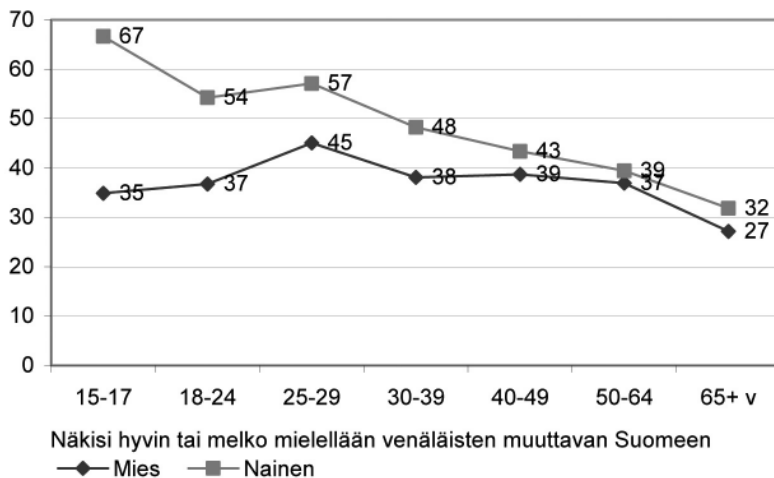

Kaikissa koulutusryhmissä kansallisuusryhmien ”suositusjärjestys” (etninen hierarkia) oli suunnilleen sama: Esimerkiksi inkerinsuomalaiset, virolaiset, puolalaiset ja kiinalaiset maahanmuuttajat olivat suositumpia kuin turkkilaiset, venäläiset ja somalit. Runsas puolet korkea-asteen koulutuksen saaneista suhtautui myös viimeksi mainittujen maahanmuuttoon hyvin tai melko myönteisesti (taulukko 4).

Sukupuoli ja ikä. Miesten suhtautuminen maahanmuuttajiin oli instrumentaalisempaa kuin naisten. He kannattivat naisia useammin koulutuksen perusteella valikoivaa muuttoliikettä. He toivoivat myös naisia useammin Suomeen lisää ulkomaalaisia yrittäjiä ja muita erityisosaajia. Naiset korostivat enemmän humanitaarisia näkökohtia ja suhtautuivat myönteisemmin pakolaisiin ja ulkoisesti suomalaisista erottuviin maahanmuuttajiin.

Teini-ikäisten (15–17 v.) poikien asenteet ulkomaalaisia työnhakijoita, pakolaisia ja eri maista tulevia maahanmuuttajia kohtaan olivat huomattavasti kielteisempiä kuin samanikäisten tyttöjen. Nuoret pojat pitivät myös itse itseään rasistisempina kuin tytöt, ja he kannattivat useammin rasistisia asenneväittämiä ja skinheadien ulkomaalaisvastaista toimintaa. Joka neljäs nuori poika piti itseään rasistisena (23 %) ja ”hyväksyi täysin tai osittain skinheadien toiminnan ulkomaalaisia vastaan” (26 %). Myös 18–29-vuotiaista miehistä joka viides hyväksyi ainakin osittain skinheadien toiminnan ulkomaalaisia vastaan.

Vuosina 1998 ja 2003 maaseudulla asuvat nuoret miehet hy-

Kuvio 2. Myönteinen suhtautuminen venäläisten maahanmuuttoon eri ikä- ja sukupuoliryhmissä (%)

välksyivät skinheadien toiminnan ulkomaalaisia vastaan (ainakin osittain) useammin kuin pääkaupunkiseudulla asuvat. Huolestuttavaa on se, että skinheadien kannatus on kasvanut nuorten miesten keskuudessa vuodesta 1998 vuoteen 2003 mennessä. Vuonna 1998 ”vain” 16 prosenttia 15–29-vuotiaista miehistä hyväksyi skinheadien toiminnan ainakin osittain (Jaakkola 2000, 156–147).

Teini-ikäisten poikien ja tyttöjen asenne-eroja voi selittää mm. erilainen koulumenestys. Tutkimukset osoittavat, että peruskoulun päättöluokilla olevat pojat menestyvät koulussa huonommin ja aikovat lukioon harvemmin kuin tytöt. Huonolla koulumenestyksellä on yhteys kielteisiin asenteisiin maahanmuuttajia kohtaan (Virrankoski 1994; 2005). Pojat lukevat myös tyttöjä useammin sarjakuvalehtiä, joissa ratkaisut tehdään yksioikoisemmin kuin tyttökirjoissa. Tytöt suuntautuvat useammin kielilinjolle, humanistisille aloille ja hoivatyöhön kuin

pojat, joita kiinnostavat enemmän matemaattiset ja tekniset alat. Tyttöjen suosikkiammateissa keskeisiä ovat ihmissuhdetaidot, jotka helpottanevat kontakteja maahanmuuttajiin.

Myös mustasukkaisuus voi selittää poikien ja miesten kielteisempiä asenteita: miehet olivat käsillä olevan tutkimuksen mukaan naisia useammin sitä mieltä, että ”suomalaiset naiset ihastuvat aivan liian helposti ulkomaalaisiin miehiin”. Mitä vanhempia vastaajat olivat, sitä yleisemmin he olivat tätä mieltä. Runsas puolet (54 %) teini-ikäisistä pojista, mutta yli 70 prosenttia 50 vuotta täyttäneistä miehistä oli täysin tai ainakin osittain tätä mieltä.

Nuorten poikien asenteet eivät silti olleet yhtä rasistisia kuin eläkeikäisten. Eläkeläisten rasismi oli kuitenkin tiedostamatonta, koska he pitivät itseään vähemmän rasistisina kuin nuoret pojat. Nuoret pojat suhtautuivat eläkeikäisiä myönteisemmin myös venäläisten (kuva 2) virolaisten, puolalaisten,

somalien ja muiden tutkimuksessa mainittujen kansallisuusryhmien jäsenten maahanmuuttoon ja avioitumiseen näiden kanssa.

Asuinpaikan kaupunkimaisuus vaikutti tuloksiin. Pääkaupunkiseudulla suhtauduttiin ulkomaalaisten työnhakijoiden, pakolaisten ja useimpien kansallisuusryhmien vastaanottamiseen myönteisemmin kuin pienissä kaupungeissa ja maaseudulla. Lähes puolet pääkaupunkiseudulla asuvista vastaajista oli sitä mieltä, että Suomen pitäisi ottaa vastaan ulkomaalaisia työnhakijoita nykyistä enemmän.

Puoluekanta. Myös poliittinen ideologia vaikutti asenteisiin. Vihreiden ja kokoomuksen kannattajat suhtautuivat muita myönteisemmin ulkomaalaisiin työnhakijoihin. Noin puolet (53 vs. 46 %) heistä oli sitä mieltä, että Suomen pitäisi ottaa vastaan nykyistä enemmän ulkomaalaisia työnhakijoita. Vihreät (49 %) ja vasemmistoliiton (31 %) kannattajat olivat sen sijaan muita useammin sitä mieltä, että Suomen pitäisi ottaa vastaan nykyistä enemmän pakolaisia.

Vihreät suhtautuivat muita myönteisemmin myös useimpien kansallisuusryhmien, mm. inkerinsuomalaisten, virolaisten, venäläisten ja somalien maahanmuuttoon. Vasemmistoliiton kannattajien suhtautuminen venäläisten ja somalien maahanmuuttoon oli toiseksi myönteisintä, kun taas Kansallisen Kokoomuksen kannattajat suhtautuivat toiseksi myönteisimmän sukukansojemme inkerinsuomalaisten ja virolaisten maahanmuuttoon.

Uskonnollisuus. Uskonnolliset ihmiset suhtautuivat muita myön-

teisemmin sekä ulkomaalaisten työnhakijoiden että pakolaisten vastaanottamiseen.

Henkilökohtaiset kontaktit lisäävät myönteisiä asenteita

Konfliktiteorian lisäksi myös ns. kontaktiteoria sai tukea tuloksista. Kontaktiteorian mukaan etnisten ryhmien väliset ennakkoluulot vähenevät, kun kontaktit enemmistön ja vähemmistön välillä lisääntyvät, tulevat monipuolisemmiksi ja henkilökohtaisemmiksi, ja niitä solmitaan statukseltaan samanarvoisten välillä. Ns. kontaktihypoteesin mukaan tehokkain tapa vähentää ryhmien välisiä ennakkoluuloja on saattaa eri ryhmät tekemisiin keskenään. (Jenssen & Pedersen 1991; Liebkind ym. 2000, 57–58).

Asennetutkimus osoitti, että ne, jotka tunsivat eniten Suomessa asuvia ulkomaalaisia henkilökohtaisesti, suhtautuivat kaikkina tutkimusajankohtina muita myönteisemmin ulkomaalaisten työnhakijoiden, pakolaisten ja muista syistä ja eri maista muuttavien vastaanottamiseen. Ne, jotka eivät tunteet yhtään Suomessa asuvaa ulkomaalaista, suhtautuivat muita kielteisemmin ulkomaalaisen työvoiman, pakolaisten ja kaikkien kansallisuusryhmien jäsenten maahanmuuttoon. He kannattivat myös muita useammin rasistisia asenneväittämiä.

Henkilökohtaiset kontaktit maahanmuuttajiin vähensivät lisäksi monia maahanmuuttoon liitettyjä taloudellisia, terveydellisiä ja sosiaalisia uhkakuvia. Ne, joilla oli Suomessa asuvia ulkomaalaisia ystävinä, naapureina tai

työtovereina, uskoivat muita harvemmin, että ”monet ulkomaalaiset tulevat Suomeen vain käyttäköseen hyväksi sosiaaliturvaamme”. He vastustivat muita useammin maahanmuuttajien kohtelemista vierastyöläisinä, joita voidaan lähettää pois maasta, jos työttömyys kasvaa.

Ne, jotka olivat täysin vaila kontakteja maahanmuuttajiin, pelkäsivät muita useammin rikollisuuden, levottomuuksien ja mellakoiden sekä huumeiden ja aidsin leviämistä Suomeen ulkomaalaisten maahanmuuton lisääntyessä. Heidän tietonsa perustuivat lehdistön rikospainotteiseen uutisointiin, lööppeihin ja huhupuheisiin (Raittila 2002; 2004). Ne, jotka tunsivat useita ”Suomessa asuvia ulkomaalaisia”, korostivat muita useammin maahanmuuton myönteisiä kulttuurisia ja taloudellisia vaikutuksia sekä elämäniloisuuden ja suvaitsevaisuuden kasvua. He yhtyivät muita harvemmin tutkimuksissa esitettyihin rasistisiin asenneväittämiin.

Suhtautumista maahanmuuttajiin selittävien tekijöiden tärkeysjärjestys

Koska monet sosiaaliset ja demografiset taustatekijät olivat yhteydessä toisiinsa, niiden itseenäistä, muista taustatekijöistä riippumatonta yhteyttä maahanmuuttajia koskeviin asenteisiin tutkittiin monimuuttujamenetelmän avulla (Multiple Classification Analysis, MCA). MC-analyysin avulla voidaan tutkia, mikä analyysissa mukana olevista muuttujista selittää eniten, toisek-

	Myönteistä suhtautumista selittävät tekijät	Kielteistä suhtautumista selittävät tekijät
Koulutus	Korkea-aste	Perusaste
Ammatti	Johtaja/ylempi ja alempi toimihenkilö, opiskelija, eläkeläinen	Maanviljelijä, työtön
Kontaktit	Tuntee useita maahanmuuttajia	Ei tunne useita maahanmuuttajia
Asuinpaikkakunta	Pääkaupunkiseutu, Turku, Tampere	Asuu muussa kaupungissa tai maaseututaajamassa
Puoluekanta	Vihreät, Kokoomus	Keskusta
Uskonnollisuus	Uskonnolla hyvin tärkeä asema elämässä	Uskonnon merkitys elämässä melko tärkeä, vähäinen, ei lainkaan tärkeä

R = .449, R2 = .202

Taulukko 5. Ulkomaalaisten työnhakijoiden vastaanottamiseen suhtautumista selittävät tekijät tärkeysjärjestyksessä MC-analyysin mukaan vuonna 2003.

	Myönteistä suhtautumista selittävät tekijät	Kielteistä suhtautumista selittävät tekijät*
Koulutus	Korkea-aste	Perusaste
Puoluekanta	Vihreät, Vasemmistoliitto	Kokoomus, Keskusta
Ammatti	Opiskelija, eläkeläinen	Yrittäjä, maanviljelijä, työtön
Kontaktit	Tuntee useita maahanmuuttajia	Ei tunne useita maahanmuuttajia
Uskonnollisuus	Uskonnolla hyvin tärkeä merkitys elämässä	Uskonnon merkitys elämässä melko tärkeä, vähäinen, ei lainkaan tärkeä
Sukupuoli	Nainen	Mies

R=.416, R2=.173

Taulukko 6. Pakolaisten vastaanottamiseen suhtautumista selittävät tekijät tärkeysjärjestyksessä MC-analyysin mukaan vuonna 2003.

si eniten jne. suomalaisten suhtautumista maahanmuuttajiin (ks. MC-analyysistä tarkemmin Jaakkola 1999, 199–200).

MC-analyysi osoitti, että korkea koulutustaso, ammatti, kontaktit maahanmuuttajiin ja pääkaupunkiseudulla asuminen selittivät eniten myönteisiä asenteita ulkomaalaisiin työnhakijoihin. Pääkaupunkiseudun yhteys myönteisiin pakolaisasenteisiin sen sijaan katosi, kun koulutuksen ja muiden taustatekijöiden vaikutus vakioitiin. Pakolaisasenteita selittivät eniten koulutus, puoluekanta, ammatti ja kontaktit maahanmuuttajiin.

Koulutus, ammatti ja muut em. taustatekijät selittivät iäkkäiden muita kielteisempiä asenteita. Iän yhteys asenteisiin katosi, kun ao. tekijöiden vaikutus vakioitiin.

Seuraavista asetelmista nähdään, mitkä taustatekijät selittivät tärkeysjärjestyksessä eniten suomalaisten suhtautumista ulkomaalaisiin työnhakijoihin ja pakolaisiin silloin, kun muiden ao. taustatekijöiden vaikutus tuloksiin oli vakioitu MC-analyysin avulla (taulukot 5 ja 6).

Edellä todettiin, että nuoret maalaismiehet hyväksyivät skinheadien ulkomaalaisvastainen toiminnan useammin kuin pääkaupunkiseudulla asuvat. MC-analyysi osoitti, että tämä johtui pääkaupunkiseudulla asuvien keskimääräistä korkeammasta koulutustasosta, erilaisesta ammattirakenteesta, puoluekannan eroista ja/tai tiiviimmistä kontakteista maahanmuuttajiin. Kun näiden taustatekijöiden vaikutus vakioitiin, havaittiin, että isoimmissa kaupungeissa skinheadien toiminta hyväksyttiin useammin (ainakin

	Hyväksyy skinheadien toiminnan ulkomaalaisia vastaan	Ei hyväksy skinheadien toimintaa
Ammatti	Yrittäjä	Eläkeläinen, johtaja/ylempi tai alempi toimihenkilö
Ikä	15–17 v.	40 v.–
Puoluekanta	Keskusta, Kokoomus	Vihreät, Vasemmistoliitto
Koulutus	Keski- ja perusaste	Korkea-aste
Sukupuoli	Nainen	Mies
Kontaktit	Ei tunne maahanmuuttajia	Tuntee useita maahanmuuttajia
Asuinpaikkakunta	Isot kaupungit	Avoin maaseutu
Uskonnollisuus	Uskonnolla hyvin tärkeä merkitys elämässä	Uskonnon merkitys elämässä melko tärkeä, vähäinen, ei lainkaan tärkeä

R=.359, R2=.129

Taulukko 7. Skinheadien ulkomaalaisvastaisen toiminnan hyväksymistä selittävät tekijät tärkeysjärjestyksessä MC-analyysin mukaan v. 2003.

osittain) kuin muualla Suomessa (Jaakkola 2005, 95–96).

Yrittäjät, 15–17-vuotiaat, keskustan ja kokoomuksen kannattajat, vähän koulutusta saaneet, miehet ja ne, jotka eivät tunteneet henkilökohtaisesti maahanmuuttajia hyväksyivät muita useammin skinheadien toiminnan ulkomaalaisia vastaan silloin kun muiden MC-analyysissä olleiden taustatekijöiden vaikutus tuloksiin oli vakioitu (taulukko 7).

Yhteenveto ja johtopäätökset

Tutkimus osoitti, että suomalaisen suhtautuminen ulkomaalaiseen työnhakijoihin, pakolaisiin ja muista syistä maahan tuleviin on muuttunut laman jälkeen myönteisemmäksi. Myös rasististen asen-

teiden kannatus on vähentynyt, ja kaikkiin tutkimuksissa mainittuihin kansallisuusryhmiin suhtauduttiin aiempaa myönteisemmin. Väestöryhmien väliset erot ovat kuitenkin edelleen suuret, ja eri kansallisuusryhmiin suhtaudutaan eri tavalla.

Korkea-asteen koulutus selitti kaikkina tutkimusajankohtina eniten myönteistä suhtautumista maahanmuuttajiin. Koulutuksen yhteyttä asenteisiin on selitetty monella tavalla (esim. Jenssen & Engesbak 1994). Konfliktiteorian mukaan etninen vihamielisyys johtuu etnisten ryhmien välisestä – todellisesta tai koetusta – kilpailusta. Koska sekä maahanmuuttajat että vähän koulutusta saaneet ovat usein vähiten kilpailukykyisiä työmarkkinoilla, he pelkäävät

joutuvansa kilpailemaan samoista työpaikoista ja asunnoista. Vähän koulutettujen ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien muita varauksellisempia asenteita maahanmuuttajiin selitti tässäkin tutkimuksessa sosioekonomisen uhan kokeminen.

Korkea-asteen koulutus ei tarjoa mahdollisuuksia vain aineelliseen menestykseen. Se voi tarjota myös tunteen oman elämän hallinnasta ja psykologisen tasapainon tunteen. Ne, joiden elämä on ”hallinnassa”, ovat vähemmän taipuvaisia syyttämään muita ihmisiä vastoinkäymisistään. Vähän koulutetut ja heikommin elämäänsä hallitsevat saattavat sen sijaan valita maahanmuuttajat omien turhautumiensa syntipukeiksi.

Kouluissa pyritään opettamaan suvaitsevaisuutta ja toisten ihmisten kunnioittamista ”roducta”, uskonnosta ja poliittisista mielipiteistä riippumatta. Koulutus tarjoaa tietoja eri kulttuureista ja elämäntyyleistä, mikä voi vähentää kielteisten stereotyyppien syntymistä. Pitkä koulutus kehittää kognitiivista kompetenssia ja tekee ihmiset vastustuskykyisemmiksi siirtolaisvihamieliselle propagandalle (Jenssen & Engesbak 1994). Eniten koulutusta saaneet kannattivat tässäkin tutkimuksessa muita harvemmin rasistisia asenneväittämiä.

Myös kontaktiteoria sai tukea. Henkilökohtaiset kontaktit ”Suomessa asuviin ulkomaalaisiin” olivat yhteydessä myönteisiin asenteisiin ulkomaalaisia työnhakijoita, pakolaisia ja kaikkia tutkimuksessa mainittuja (24) kansallisuusryhmiä kohtaan. Henkilökohtaiset kontaktit maahanmuuttajiin vähensivät myös heihin liitettyjä

sosioekonomisia, terveydellisiä (aids, huumeet) ja sosiaalisia (rikollisuus) uhkakuvia. Tämä johtuneet siitä, että välittömät kontaktit auttavat ihmisiä näkemään maahanmuuttajat yksilöinä eikä vain tiettyjen kansallisuusryhmien stereotyyppisinä edustajina. Tunnetasolla palkitsevat kontaktit yksittäisiin maahanmuuttajiin voivat muuttaa ihmisten käsitystä koko ryhmästä (Liebkind ym. 2000).

Koska korkea koulutus ja kontaktit maahanmuuttajiin tulevat yleistymään, suomalaisten asenteet voivat kehittyä myönteiseen suuntaan ainakin siinä tapauksessa, että taloudelliset suhdanteet eivät heikkene ja ulkomaisen työvoiman tarve kasvaa. Eri kansallisuusryhmien erilainen arvostus – etninen hierarkia – on yhteiskuntarauhan kannalta potentiaalinen uhka. Teini-ikäisten poikien avoin rasismi ja jopa skinien toiminnan osittainen hyväksyminen voivat johtaa etnisiin konflikteihin. Niistä ovat klassisina esimerkkeinä Joensuun (ks. Puuronen 2001) tapahtumat, mutta myös muualta Suomesta on raportoitu suomalaisten hyökkäyksistä mm. etnisiin ravintoloihin. Poikien ”monikulttuurisuuskasvatusta” pitäisi lisätä jo lapsena, päiväkodeissa, koulussa ja armeijassa.

Ei liene sattuma, että Suomessa nykyisin asuvista ulkomaan kansalaisista työttöminä ovat useimmin ne, joihin suomalaiset – varsinkin miehet – asenoituvat torjuvimmin. Vuonna 2003 suomalaisista yhdeksän prosenttia, ulkomaan kansalaisista 28 prosenttia, mutta somaleista peräti 58 prosenttia oli työttöminä. He ovat myös kokeneet muita enemmän syrjintää työtä hakiessaan

(Jasinskaja ym. 2002; Pohjanpää ym. 2003).

Myönteiset asennemuutokset työelämässä ovat välttämätön, mutta eivät riittävä ehto heidän työllistymiselleen. Osa maahanmuuttajista tarvitsee tavanomaisen kieli- ja työvoimakoulutuksen lisäksi erityistä tukea. Kuntoutussäätiön toteuttamassa Majakka-Beacon-projektissa (ESR) vaikeasti työllistettävien maahanmuuttajien työllistymistä on pyritty edistämään tuetun työllistämisen keinoin: työvalmennuksella, kuntoutusluotsauksella ja järjestämällä ammattiin liittyvää suomen kielen täsmäopetusta työpaikoilla. Tuetun työllistämisen toimintamallia ja keinoja on kuvattu Kuntoutus-lehden teemanumerossa 2/2005 (ks. myös Härkäpää ym. 2005).

Kirjallisuus

- Blom S (1993) Holdning till innvandrere og innvandringsspolitikk – spørsmål i SSBs omnibus juni 1993. Statistics Norway. Notater 1993, Statistisk sentralbyrå.
- Duckitt J (1992) *The Social Psychology of Prejudice*. Praeger, New York.
- Forsander A, Raunio M, Salmenhaara P, Helander M (2004) Sykettä ja suvaitsevaisuutta. Globaalien osaamisen kansalliset rajat. Helsinki: Edita.
- Gaasholt O, Tøgeby L (1995) I syv vind. Danskernes holdninger till flygtninge og indvandrere. Forlaget Publica, Institut for Statskundskab, Aarhus universitet.
- Hernes G, Knudsen K (1994) Kli-

maskifte? Norske reaktioner på flyktninger, asylsøkere og innvandrere 1988–1993. Tidsskrift for samfunnsforskning, Oslo 3/1994, 319–343.

- Härkäpää K (2005) Tuetun työllistymisen periaatteet ja tuloksellisuus. Teoksessa: Härkäpää K, Peltola U (toim.) (2005) Maahanmuuttajien työllistymisen tukeminen ja kuntoutusluotsaus. Majakka-Beacon-hankkeen loppuraportti. Kuntoutussäätiön työselosteita 29/2005, 30–50.
- Jaakkola M (2005) Suomalaisten suhtautuminen maahanmuuttajiin vuosina 1987–2003. Työministeriö, Työpoliittinen tutkimus 286. Tutkimus on julkaistu kokonaisuudessaan myös työministeriön Internet-sivuilla www.mol.fi
- Jaakkola M (2000) Finnish Attitudes towards Immigrants in 1987–1999. Yearbook of Population Research in Finland XXXVI. Helsinki: The Population Research Institute, 129–162.
- Jaakkola M (1999) Maahanmuutto ja etniset asenteet. Työministeriö, Työpoliittinen tutkimus 213. Helsinki: Edita.
- Jaakkola M (1995) Suomalaisten kiristyvät ulkomaalaisasenteet. Työministeriö, Työpoliittinen tutkimus 101. Helsinki: Painatuskeskus Oy.
- Jaakkola M (1989) Suomalaisten suhtautuminen ulkomaalaisiin ja ulkomaalaispolitiikkaan. Siirtolaisuustutkimuksia 21. Työvoimaministeriö, Suunnitteluosasto. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Jasinskaja-Lahti I, Liebkind K, Vesala T (2002) Rasismi ja

- syryntä Suomessa. Helsinki: Gaudeamus.
- Jenssen AT, Engesbek H (1994) The Many Faces of Education: why are people with lower education more hostile towards immigrants than people with higher education? *Scandinavian Journal of Educational Research*, Vol. 38, No 1, 33–50.
- Lange A, Westin C (1993) Etnisk diskriminering och social identitet. En rapport från Diskrimineringsutredningen. LiberFörlag Stockholm.
- Liebkind K, Mannila S, Jasinskaja-Lahti I, Jaakkola M, Kyntäjä E, Reuter A (2004): Venäläinen, virolainen, suomalainen. Kolmen maahanmuuttajaryhmän kotoutuminen Suomeen. Helsinki: Gaudeamus.
- Liebkind K, Haaramo J, Jasinskaja-Lahti I (2000) Kannattaa tutustua paremmin. Teoksessa: Liebkind K (toim.) Monikulttuurinen Suomi. Etniset suhteet tutkimuksen valossa, Helsinki: Gaudeamus, 56–65.
- Miles R (1994) Rasismi. Tampere: Vastapaino.
- Pohjanpää K, Paananen S, Nieminen M (2002) Venäläisten, virolaisten, somalialaisten ja vietnamilaisten elämää Suomessa 2002. Helsinki: Tilastokeskus 2003.
- Puuronen V (toim.) (2001) Valkoisen vallan lähettiläät. Rasismien arki ja arjen rasismi. Tampere: Vastapaino.
- Raittila P (toim.) (2002) Etniset aiheet, vähemmistöt ja niiden suhteet suomalaisessa journalismissa vuonna 2000. Teoksessa Raittila P (toim.) Etnisyys ja rasismi journalismissa. Suomen journalistiliitto. Mediakriittinen julkaisusarja 6. Tampere: Tampere University Press, 31–108.
- Raittila P (2004) Venäläiset ja virolaiset suomalaisten toisina. Akateeminen väitöskirja. Tiedotusopin laitos, Tampereen yliopisto, Tampereen Yliopistopaino Oy.
- Scheepers P, Gijsberts M, Coenders M (2002) Ethnic Exclusionism in European Countries. *Public Opposition to Civil Rights for Legal Migrants as a Response to Perceived Ethnic Threat*. *European Sociological Review*, Vol. 18, No 1, 17–34.
- Trankell A (1974) *Svenskars fördomar mot invandrare*. *Invandrarutredningens huvudbetänkande, bilagadelen (SOU 1974:70)*. Stockholm: Liber. Myös teoksessa Trankell A (1975) *Invandrarproblem* Stockholm: PAN/Norstedts.
- Työryhmän ehdotus hallituksen maahanmuuttopoliittiseksi ohjelmaksi. Työhallinnon julkaisu 2005. Helsinki: Työministeriö.
- Westin C (1984) Majoritet och minoritet. En studie i etnisk tolerans i 80-talets Sverige. Stockholm: LiberFörlag.
- Westin C (1987) Den toleranta opinionen. *Inställningen till invandrare 1987*. Rapport nr 8, Delegationen för invandrarforskning. Stockholm: Delegationen för invandrarforskning (DEIFO).
- Virrankoski O (1994) Muukalaisuuden kohtaaminen peruskoulun päättöluokalla. *Turun yliopiston julkaisuja*, Sarja C, osa 107.
- Virrankoski O (2005) Kansallinen identiteetti ja etniset ennakkoluulot monikulttuurisuuden esteenä. Teoksessa Smeds J, Sarmavuori K, Laakkonen E, de Cillia R (toim.) *Monikulttuuriset yhteisöt, monikielinen käytäntö*. Turun yliopiston julkaisuja B: 285. Turku: Turun yliopisto.
- Väestöliiton Väestöpoliittinen ohjelma (2004) Söderling I, Kontula O, Miettinen A. Helsinki: Väestöliitto.

Viihteet

- ¹ Tutkimuksen rahoittajina olivat työministeriö, opetusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, sisäasiainministeriö ja Kuntoutussäätiö.
- ² Vuonna 2005 enää vajaa kolmasosa suomalaisista suhtautui kielteisesti ulkomaiseen työvoimaan (MTV3:n uutisten teettämä tutkimus).

The low percentage of immigrant workers in the strong Finnish economy - an anomaly that challenges the main theories of migration?

Andreas Capjon

Introduction

An employer of labour will always have economical incentives to argue for import of immigrant workers, to be used as a more cheap and flexible labour-force. This argument is strengthened by the historical fact that nearly all wealthy capitalist economies have made use of foreign labour to enhance their growth. Further strengthened through theoretical perspectives, the employer's argument has become widely accepted, and labour import is accordingly often understood as a necessary consequence of growing capitalist economies.

Finland seems to comprise an anomaly to this pattern, regarding its strong economy, but the absence of a high percentage of immigrant workers. Bartram (2005 a) holds that this anomaly challenges some of the main theories of migration on the point that labour migration is a feature that is intrinsic to fast-growing capitalist economies. He wants to introduce policy-makers,

---

Andreas Capjon, Master of Arts, Migration Studies, University of Sussex, UK, works as a Refugee Counselor at 'Introductory program for refugees'.

and their relation of power with the employers, as an important variable in the theories of migration. This essay argues that Finland's labour-market history differs significantly from other European countries, and on these grounds I question whether Finland should be used as an empirical case to back Bartram's theories.

I first present the view that labour-migration is a necessary consequence of a fast-growing capitalist economy. Based on Bartram's (2005 a) article, the Neo-classical and Dual Labour Market-theories are chosen to represent this view. I then proceed to present Bartram's view of Finland as an anomaly, and thus a challenge, to these theories. The aim of the essay is to question Bartram's use of the Finnish labour-market as an empirical case to back his theories. This is done through an analysis of the Finnish labour-market history. In order to make my arguments clear, I briefly compare this history with those of Germany and Sweden, as examples of fast-growing capitalist economies. Germany because it is a prime example of a labour-importing country, through its large-scale *Gastarbeiter*-pro-

grams in the 1960's and early 70's. Sweden because it has a labour-market model that is quite similar to the Finnish one, but a far higher representation of immigrants in the labour-force.

I argue that the Finnish history of migration and unemployment is significantly different to those of Germany and Sweden, and that these differences is a strong factor in explaining Finland as an anomaly. When explaining the anomaly through these economic factors, as a significant complement to Bartram's structural explanations, I suggest that the case of Finland has not yet constituted an anomaly that fundamentally challenges the existing theories of migration.

Through the contemporary labour-shortages though, the Finnish labour-market is currently facing the challenge I have argued that is necessary for it to be an adequate empirical case. Will the occurring labour-shortage in Finland lead to labour-import, or will the future labour-market in Finland still constitute an anomaly that will be a useful empirical example to test Bartram's case? The last section of this essay contains some suggested answers to this question.

Labour import as a natural consequence of economical growth

The positive externalities of labour migration are many. For the receiving countries, the movement of workers is beneficial because its companies gain access to cheap and flexible labour (Kindleberger 1967). It '...reduces wage-push inflationary pressure, helps fuller unitization of productive capital, and thus boosts economic growth, including exports' (Gosh 2005: 3). For the sending countries, movement is beneficial because it reduces pressure from unemployment, the economical gains from remittances, and the possibility for returning skills. The migrant workers gain economically from the higher wages of the host-country. History provides us with numerous examples of how imported labour has been a vital factor in the growth of capitalist economies. From early slave-trade, through the vast emigration from Europe to America in the nineteenth-, and early twentieth century, to more contemporary examples of the strong west-European economies actively importing labour through large-scale *Gastarbeiter*-programs in the 1960's and early 70's (Boyle et al. 1998, Castles and Miller 2003, King 1996).

Scholars trying to foresee and explain migration are naturally influenced by these historical facts, and they are incorporated into the theories:

Neo-classical economists explain migration as occurring because of differences in income and possibilities, and that the individual actor (labourer) will

choose to migrate to obtain better standards of living. As long as there are differences in income and possibilities, migration will necessarily continue from the less-to the more prosperous countries, and thus leading to a process of equilibrium. The theory assumes that when workers move from labour-surplus, low-wage countries, to capital-rich, high-wage countries, the inter-country differences are reduced and eventually leveled out (Boyle et. al. 1998: 61-63).

Dual labour market-theorists (Brox 2005, Piore 1979) emphasise demand-led character of import, as opposed to the supply-led explanations of the neoclassical theory (Boyle et. al. 1998: 69). The employers will always want to make use of cheap and exploitable labour, and import will always be the preferred means for employers, since immigrants from less wealthy economies will be willing to work for less, and will not be as able to form unions or interest-groups working for higher social security for the workers. It describes a process where the power of the employers is used in a way that creates a labour market divided between

- The capital-intensive primary sector, where the unions are relatively stronger, the wages are higher, the social security systems more encompassing
- The labour-intensive secondary sector, where the import of labour from poor countries has made it possible for the employers to pay lower salaries than the national standards, and where the workers are generally deprived of social security rights and career opportunities

The secondary sector will cease to be attractive for the national population, who will search for work in the primary sector, or use the welfare-system in states with a well-developed one, such as Finland. Thus the secondary sector becomes fully dependant on immigrant workers, and would collapse unless the continuous possibility to import labour is held open for the employers.

The historical patterns, together with theories of migration, draw a picture where import of cheap migrant labour. David Bartram (2005 a) has recently written an article that presents Finland as an anomaly to this picture. I will now turn to a presentation of his views on the case of Finland.

Finland as anomaly: a contemporary perspective

With one of the strongest and most competitive economies in the world, it is surprising to find that only 1.5 percent of the Finnish labour force are of foreign origin¹. Bartram wants to challenge the existing theories of migrations on their suggestion that the growth of capitalist economies necessarily leads to labour-import. In a structural analysis of the Finnish industrial relations, he emphasises the special power-relations of the Finnish labour-market, in what he describes as a 'developmental state' (Bartram 2005 a: 13). In a developmental state, the policy-makers (politicians and civil servants) have a high level of power and independency in relation to the employers. The politicians are more independent from the em-

ployers, and the professional civil servants are relatively stronger in relation to the politicians, than what is the case in a neo-liberal form of regulation, or 'bourgeois-clientist state'. Bartram introduces the policy-makers as significant actors, that in certain structural environments have the power to significantly influence the actual flow of immigrant labour into the national labour-markets.

With the possibility of importing cheap labour cut off by rules and regulations, the employers have to be inventive in order to be competitive in the market. If labour is kept expensive, the employers have to find a way to utilize their workers in a more efficient way, thus striving for technological development and efficiency. The government cannot only cut off the employers' possibilities for cheap labour, without trying to support their competitiveness through other channels. Finland is the world's third largest investor in Research and Development (Sengenberger 2002), and excessively makes use of prefabrication and other technological means to utilize the workers more efficiently. Thus the maintaining of relatively high wages is supported by higher efficiency, and therefore is not merely inflationary (Bartram 2005 a: 12).

Bartram uses the Finnish anomaly in order to challenge the migration-theories' absence of sensitivity towards borders and policies, asking the question 'How might we have to revise our theories to account for the Finnish case?' (Bartram 2005 a: 7).

I will now turn to an analysis of the Finnish labour-market history,

arguing that the particular power-relations that Bartram describes is partly shaped by the strength of the economy and the rates of unemployment. I thereby ask the question whether the current absence of immigrant workers in Finland really is an anomaly that challenges the theories of migration?

Finland as anomaly: a historical perspective

Finnish migration history has largely been a history of emigration (Korkiasaari and Söderling 2004, Heikkilä and Korhonen 2002). During the last one hundred years, more than one million Finns have moved abroad. This is a significant number out of a population numbering between 2,7 millions in 1900 and 5, 2 millions in 2004 (Statistics Finland 2004). Before the war, the majority of the emigrants moved to North America, and after the war about 75 per cent went to Sweden (Korkiasaari and Söderling 2004: 1). In the 1960's and early 70's, the heydays of *Gastarbeiter*-programs in the rapid-growing economies of Western Europe, Finland still had a significant net emigration of workers. Only in the period between 1968-70, 100.000 Finns emigrated to Sweden.

In the beginning of the 1980's, there was a short period of domestic labour-shortage, but returning Finnish migrants from Sweden largely filled in these gaps. Indeed, Finland has got a comparatively high percentage of return-migration, with approximately half of the emigrants returning. Until the end of the 1980's, 85% of all im-

migration to Finland was actually return-migration (Korkiasaari and Söderling 2004). The economic recession from the late 1980's again put the Finnish labour-market in a situation of a large domestic surplus of workers. In the beginning of the 1990's the number of the unemployed in Finland numbered half a million, or almost 20 % of the labour force.

Not until the late 1990's has there occurred a consistent period of labour-shortage in many fields of business (Heikkilä and Korhonen 2002: 4, Tanner 2004).

A comparison between the histories of Finland, Germany and Sweden

As we have seen, Bartram explains the Finnish anomaly by pointing to their special labour-market mode and independent civil servants. Why is it then that Sweden, with an equally high degree of regulation and independent civil servants (Dølvik et. al. 2005), did have a period of labour import, and currently has an immigrant population of more than five percent (Wallenius 2001: 61). In order to answer this question, I will now turn to a short comparison between the labour market histories of Finland, Germany and Sweden. Germany is incorporated because it is a prime example of a labour-importing country, through its large-scale *Gastarbeiter*-programs in the 1960's and early 70's.

Korkiasaari and Söderling (2004) describes a situation of disparities in economic structures, income levels and social security systems within the Nordic coun-

tries in the 1950's and 60's. In particular, the level of economic development was much lower in Finland than in the other Scandinavian countries. The Swedish labour market was oiled by the car-manufacturing industry that demanded a great number of low-skilled labourers. Moreover, there were no legal barriers to moving because of the Nordic Common Labour Market.

Korkiasaari and Söderling (2004²) also points to the unemployment rates in Finland as an explanation to the high emigration. As the Finnish level of unemployment is central to the discussion of this essay, an elaboration on this topic is needed. If one looks at the unemployment statistics alone, it can seem surprising that the Finnish researchers emphasise the unemployment as an important reason for emigration, because the statistics does not tell a story of particularly high unemployment (Figure 1).

From figure 1, we can see that the average unemployment in the period 1960-1979 sure enough

was significantly higher than in the cases of Germany and Sweden, but still not higher than just above 3%. But together with the significant out-migration from Finland in the same period, the situation changes character. There was a major emigration-wave from the mid-1960's, and as mentioned above, in the period between 1968-70 alone, a total of 100.000 Finns emigrated to Sweden, most of whom were young people moving for better employment-opportunities. 100.000 workers would be around 5% of the Finnish work-force at the time, and therefore comprised a significant ease on the unemployment in Finland. In the same period, Sweden had an average inflow of just below 40.000 immigrants annually (Statistics Sweden 2005), most of whom were labour-migrants incorporated into the labour-force. The employers in West-Germany experienced a persistent labour-shortage at the time. Kindleberger (1967: 35) describes a situation in West Germany were the percentage of 'firms stating that production was hindered by

a lack of labour' averaged approximately half of the firms in the period between 1960-1970. These numbers tells the story that the situation in the Finnish labour market in the period was significantly different from that of Sweden and Germany. The numbers of unemployment and emigration put together also explains how Korkiasaari and Söderling (2004) can use the "...widespread unemployment..." as an important factor in explaining the high out-migration of the period.

A structural, or a historical perspective to explain the case of Finland?

Bartram introduces the special power-structures of the 'developmental state' of Finland when explaining the low import of labour. On the grounds of the historical comparison above, I will now return to the question why Sweden, with a similar labour-market structure, has nevertheless chosen (or been forced) to import labour?

Summarized, Finnish labour market history has been one of unemployment and high rates of emigration. I will argue that a continuous situation of emigration and unemployment will lead to a political climate where the employers' arguments for labour-import are weaker and more easily opposed by the public opinion. This because the workers' and trade unions' demands to protect the domestic labour-market are reflecting the views of a more numerous and politically influential group. Bartram touches on the high unemployment-rates as

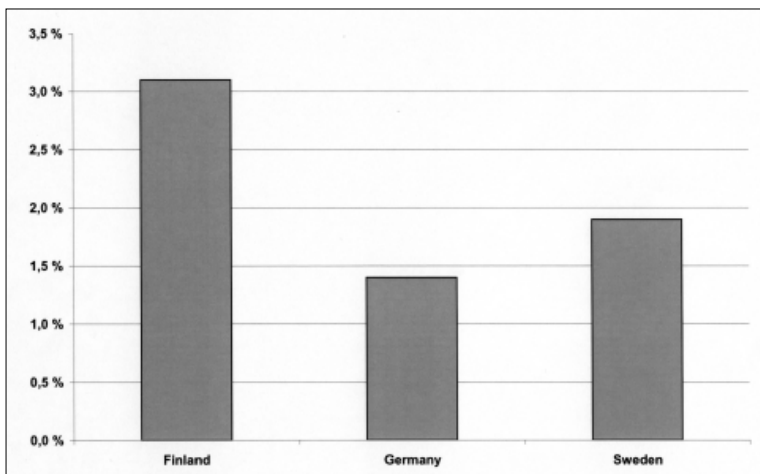

Figure 1. Average unemployment 1960-1979, Eurostat definition. (European Commission 2005)

well, but dismisses this as a valid counter-argument when saying that "...it is not at all uncommon for countries with high unemployment to host foreign workers" (Bartram 2005: 7). An example to back this statement would be Germany today (my example). As already mentioned (p 3-4), the dual labour market-theory gives a description of a process leading to a continuous need for imported cheap labour, even in times of domestic unemployment (Brox 2005). But this is a situation that exists *after* a labour market has imported labour for some time. The gist is that, in contrast to Finland, Germany and Sweden did have a significant and persistent labour-shortage *in the days of the implementation of the Gastarbeiter-programs*. I argue that without this persistent labour-shortage, there would not have been a political climate in Germany or Sweden that would allow the government to make the deals of importing labour.

Bartram describes a situation in Finland where the policy makers have been able to withstand the employers' demand for labour-import because of their position of relatively high power and independency of the employers. I argue here, that these relations of power between employers and policy-makers are not static, but that it changes according to the strength of the economy and the pressure on the labour-market. Labour-shortages and low levels of unemployment will lead to a situation where the employers arguments for labour import are not as easily opposed by the public opinion, and are thus weighing more heavily.

Following this argument, I would claim that in his quest to challenge the theories of migration, Bartram presents Finland as an anomaly without fully recognizing the specific history of its labour market. I therefore find his critique of the theories to be, in some respects, slightly misleading.

When criticizing neo-classical theories for their insensitivity towards border policies, he leaves out that fact that the theory regards high unemployment-rates in the receiving country to strongly affect the pull-factor in a negative sense. The theory thus contains one possible answer to the apparent anomaly of Finland, even without incorporating border-policies as a variable.

Also when criticizing the dual labour-market theory, I suggest that Bartram's explanations should be complemented with a historical analysis. The Finnish case shows us that the developmental state can withstand the pressure for labour-import under certain economical and demographical conditions. The case of Sweden suggests that when the economy is challenged with persistent labour-shortages, the employers' argument for labour-import becomes too convincing to withstand. I therefore agree with Bartram on the point that policies may have put restrictions on import of labour to Finland, but I still argue that the strength of policy-making as a determining factor of immigration is not adequately tested before the economy has faced a persistent period of labour-shortages. As we have seen, it is not until the late 1990's that there has been a con-

sistent period of labour-shortage in many fields of business in Finland. I hold that this new situation of labour-shortage is the first real test of whether Finland actually could be used as an anomaly that seriously challenges the existing theories of migration.

This essay is not intended to criticize the full scope of Bartram's theoretical quest, but rather to argue that his use of the empirical case of Finland has to be complemented and refined by an historical analysis, if one wants to understand the absence of foreign workers in the particular case of Finland. A full-scale critique of his theories would necessarily incorporate an analysis also of the cases of Japan and Israel, which are the two other empirical cases he uses to back his theories (Bartram 2005 b). Such a task is way beyond the limits of this essay. Further, I do not hold that Bartram's theories will never fit the Finnish reality, but simply that they have not yet been adequately empirically tested. I acknowledge the uniqueness of the Scandinavian labour-market model, with its high degree of regulation and strong unions. I find Bartram's point of the strong and independent civil servants to be an interesting additional specificity of these labour-markets. I further agree with Bartram that policy-makers have had some impact on the labour-import to Finland, but I question the strength of this explanation when properly tested in a situation with labour-shortages.

This is the situation Finland faces today, and I will now turn to a short discussion of whether the case of Finland could be expected to be an adequate empirical

case for Bartram's theories in the future.

Finland as empirical case in the future?

It is an open question whether the current combination of a fast-growing capitalist economy together with a small percentage of immigrant workers will persist. Since the late 1990's, Finland has faced the first persistent period of labour-shortage in many fields of business (Heikkilä and Korhonen 2002: 4, Tanner 2004). As most of the West-European countries, also Finland faces the challenge of an ageing population (Wallenius 2001). There is a current debate on how to meet the labour-shortages that will arise as a consequence of the retirement of the baby-boom generation of the post-war period. The Finnish government will draw up a comprehensive immigration policy programme, based on the proposition for the government's immigration policy programme that was submitted this summer (Ministry of Labour 2005). According to this proposition, work-based immigration has to be promoted in order to meet the future scantiness of labour and shortage of know-how. The Ministry of Labour calculates that the number of foreign residents will double between 2000 and 2017, which would put the foreign residents in Finland at four percent of the whole population. By 2030 foreigners are expected to number 260,000, or five percent of the population, and thus equivalent to the comparable immigrant populations of the other Nordic countries

(Helsingin Sanomat 2000). Another factor that could strengthen the argument for this scenario is the accession of ten new Member States to the EU of May 2004. Because of Finland's geographical closeness to the Baltic region, where wages are up to ten times lower than the Finnish level (Dølvik et. al 2005: 7), one could expect a large inflow of workers and companies to Finland.

These predictions suggest that Finland is no longer an anomaly after facing the same conditions of labour-shortages as the other fast-growing economies did in the 1960's. Further, since the predictions come from the politicians and civil servants, the very people that Bartram argues to be the hindrances for labour import, the predictions may seem to come true.

Bartram questions whether this scenario will ever occur (2005 a: 18-19). Again, he argues that the strong and independent policy-makers might choose to use the domestic labour force more efficiently instead of importing labour to meet the shortages. I support Bartram's view that Finland may never import large numbers of immigrants, but I suggest that the reasons for this again is to be found in economic factors, in addition to the structural one's that Bartram presents.

As already mentioned, Finland is number 3 in the world in Research and Development-expenditure, and the Finnish economy is largely dependent on the companies specialising in high-tech development and design. One feature of such companies is that they are not bound to one specific geographic place, and can eas-

ily outsource the labour-intensive production to low-wage countries. Thus, instead of moving the cheap labour to the production-plant, the production is moved to the cheap labour. Outsourcing has become an option that is increasingly chosen by companies of high-wage countries that faces hard competition. Though it is hard to find statistical data on outsourcing of subcontracts from Finland to low-wage countries³, the following numbers should give a rough sketch: employment in industry has decreased with approximately 150,000 people the last 20 years. Outsourced services taken into account, industrial employment has remained at the level of the late 1970's (Tekes 2005). The most important company for the Finnish economy, Nokia, has 50.000 employees, only half of whom are Finnish.

While the fast-growing economies in the 1960's mainly acquired low-skilled labour to the manufacturing companies positioned on the national soil, the Finnish contemporary labour-shortage is of a different nature. Many of the work-places for low-skilled workers has already been outsourced to low-wage countries, and the future need for labour is instead for educated professionals, e.g. in the areas of construction works, electronics and electricity (Heikkilä and Korhonen 2002: 4). This need for labour exists concurrently with a high rate of domestic unemployment in Finland, especially among the less educated. This indicates that the traditional labour-import of unskilled workers is not in the interest of the Finnish policy-makers. The highly educated profes-

sionals that the Finnish economy needs is of course of limited supply, also outside of the Finnish borders. Many governments has experienced that it is not easy to attract educated immigrants. I suggest that this will be even harder for the Finnish government, because of the equal distribution of wealth, and therefore lower wages for the highly skilled than in other capitalist economies, the USA among others.

If the Finnish government will have difficulties in filling the labour-shortages with immigrants, other policy-measures may be an easier solution. Among these solutions is the more effective use of the national labour-force that Bartram has described. This kind of employment management has indeed been characteristic in Finland in the 1990s (Heikkilä and Korhonen 2002). The Finnish researchers also holds this kind of effective use of the labour force as the solution on the future labour-shortages: "This also calls for the development of different telecommuting solutions and flexible job settlements as well as the adaptation of the aged labour force into labour markets in a more effective way than today" (Heikkilä and Korhonen 2002: 4).

The researchers outline of historical facts and suggestions for the future may suggest that Finland also in the future will constitute an anomaly with a strong economy without a high percentage of immigrant workers. This could imply that Bartram's challenging of the theories of migration will have an adequate empirical backing in the future. I have suggested here though, that policies on effective

use of the national labour-force may not be a *free choice* that the Finnish policy-makers can *opt for*. The tough competition for high-skilled immigrants will be a factor that *pushes* the Finnish policy-makers to make the national labour-force more effective. Along the same lines, I therefore suggest that it is not only because of the policy-makers that the future percentage of immigrant workers may still be low. A parallel explanation will be the economic structure of a need for high-skilled (and thus scarce) labour, while the labour-intensive production is outsourced to low-wage countries.

Conclusion

This essay has analysed whether the current Finnish combination of a fast-growing economy concurrent with a low percentage of immigrant workers constitutes a counter-argument to the main theories of migration. It has presented Bartram's explanation of the anomaly, and his suggestion that policy-making should be given a stronger recognition in the theories of migration. While not necessarily disagreeing with Bartram's theories, I have argued, through an analysis of the Finnish labour-market history, that the case of Finland has not yet been a thorough empirical test for his theories. This history differs significantly from other fast-growing capitalist economies, exemplified in this essay by Sweden and Germany. In the 1960's and early 70's, Sweden and Germany had very low unemployment and a concurrent need for unskilled labour. The political climate was therefore positive for

the introduction of large labour-import schemes. In the same period, Finland had a comparatively higher degree of unemployment, and the pressure on the labour-market was eased through high rates of emigration.

Later, half of these emigrants have returned, and helped labour-shortages in the early 1980's. I have argued that these differences in domestic needs and supply of labour can explain why Sweden, with a similar labour-market mode to Finland, has still chosen to import labour.

On these grounds, I have argued that Finland may well be an anomaly, but not merely because of the strong and independent policy-makers. Economic factors will affect the power-relations of the industrial relations in a labour-market, and must be seen as strong complementary explanations. The Finnish history of unemployment and high rates of emigration is thus held to be an explanation as important as the structural explanation that Bartram gives. Along the lines of this argument, Finland does not constitute an anomaly that fundamentally challenges the theories of migration, because they contain within them the possible explanations. Neo-classical theory does not predict large-scale immigration to a country without any need for extra labour. Dual labour market theory describes a process leading to the formation of a segmented labour market, because the employers will use their powers to open the borders for labour import. The employers' arguments for import will be far more powerful in times of labour-shortages, and the power-relations of

the Finnish labour-market has not yet been tested in such a climate.

My arguments do not intend to fully falsify Bartram's use of Finland as an empirical example that challenges the theories of migration, but merely to question the strength of the case. I argue that the case of Finland would have been a much challenge to the theories, if it had already faced a persistent period of labour-shortage. Such a situation has not occurred in Finland until the late 1990's, and I therefore argue that the solutions to the current situation is the first real test on whether the Finnish policy-makers and civil servants are capable of withstanding a strong pressure towards import.

The Finnish civil servants themselves have in official prognoses expected that the Finnish immigrant-population will be on level with the Scandinavian countries after 30 years, and thus that Finland will follow the pattern of the other fast-growing economies when facing labour-shortages. Together with Bartram, I have questioned the necessity of this scenario, but in a slightly different way than him. Bartram describes a situation where the Finnish policy-makers can choose between labour-import and more efficient use of the national labour force. I have argued that import of labour may not be a possible solution to Finland's future labour shortages, because they are in shortage of highly skilled immigrants, not the low-skilled ones traditionally needed in fast-growing industrial economies. These high-skilled immigrants are highly attractive also for other economies, and Finland's comparatively low

wages for high-skilled personnel may not be attractive for the immigrants. I therefore again suggest that the economical structure is an explanation as powerful as that of the policy-makers actions. If Finland's low percentage of immigrant workers persists into the future, I suggest that this could again be explained by economic factors, and thus that Finland may never become an anomaly that fundamentally challenges the existing theories of migration.

References

- Bartram, D. (2005 a). 'Conspicuous by their absence: Why are there so few foreign workers in Finland?' Currently considered for publication in *Journal of Ethnical and Migration Studies* ⁴.
- Bartram, D. (2005 b). *International Labor Migration: Foreign Workers and Public Policy*. New York: Palgrave Macmillan.
- Brox, O. (2005). *Arbeidskraftimport. Velferdsstatens redning eller undergang?* Oslo: Pax Forlag
- Dølvik, J. E., Eldring L. and Ødegård, A.M. (2005). *Lavlønnskonkurransen og sosial dumping. Utfordringer for det seriøse arbeidslivet*. Fafo-report no 485.
- European Commission (2005). *Statistical Annex of European Economy*. Report ECFIN/REP/50886/2005-EN.
- Heikkilä, E. and Korhonen, S. (2002). *The performance of the Finnish labour market in the 1990s*. Institute of Migration, Turku. Available on <http://www.migrationinstitute.fi/db/articles/pdf/webreports1.pdf>. Accessed on 13.01.2006.
- Helsingin Sanomat (2000). 'Finland faces labour shortage in all sectors in 2005', in *Helsingin Sanomat. International edition*, 23.11.2000. Available on <http://www2.helsinginsanomat.fi/english/archive/news.asp?id=20001123IE4> Accessed on 08.11.2005.
- Kindleberger, C.P. (1967). *Europe's Postwar Growth*. Cambridge: Harvard University Press.
- King, R. (1996). 'Migration in a world historical perspective', in van den Broeck, J. (ed.) *The Economics of Labour Migration*. Cheltenham: Edward Elgar, pp. 7-75.
- Korkiasaari and Söderling (2004). *Finnish Emigration and Immigration after World War II*. Institute of Migration, Turku. Available on <http://www.migrationinstitute.fi/db/articles/e/art.php?artid=8>. Accessed on 13.01.2006.
- Ministry of Labour (2005): *Proposition for the government's immigration policy programme*. Available on www.mol.fi. Accessed on 08.11.2005.
- Piore, M. J. (1979) *Birds of passage: migrant labor and industrial societies*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sengenberger, W. (2002). 'Employment, development and economic performance of Finland', in Koistinen, P and Sengenberger, W. (eds.), *Labour flexibility: a factor of the economic and social performance of Finland in the*

1990s. Tampere: Tampere University Press.

Statistics Finland (2004). *Population by age group, end-2004*. Available on http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto_en.html

Accessed on 13.01.2006

Statistics Sweden (2005). *Immigranter efter tid*. Available on <http://www.ssd.scb.se/databaser/makro/SaveShow.asp> Accessed on 13.01.2006.

Tanner, Arno (2004). 'Finland's Prosperity Brings New Migrants', in *Migration information source*, November 2004. Available on <http://www.migrationinformation.org/Profiles/>

display.cfm?id=267 Accessed on 08.11.2005.

Tekes (2005). *Sources of economic growth*. Available on www.tekes.fi/eng/publications/A_technopol/Economy.PPT. Accessed on 13.01.2005.

Wallenius, T. (2001). 'Finnish Immigration Policy Faces New Challenges', in *Elinkeinoelämän tutkimuslaitos* 2001 (2): 58-63.

Available on http://www.etla.fi/files/936_FES_01_2_immigration.pdf

Accessed on 13.01.2006.

Footnotes

¹ If including only non-western workers in the category, less than one percent of the Finnish labour-force are 'foreign workers'. For a more comprehensive discussion of these number, see (Bartram 2005 a: 2-5)

² This web-report is not page-numbered, and quotes from it will thus not have page-numbers in this essay either.

³ Finland statistics wrote me in an e-mail on 07.11.2005, saying that they could not provide the data I asked for.

⁴ The paper has been published in French: 'Une absence remarquable: Pourquoi si peu de travailleurs étrangers en Finlande?' *Migrations Société* 17-102.

MEV-seminaari Siirtolaisuusinstituutissa

Muuttoliikkeen ja etnisyytutkimuksen (MEV) seminaari pidettiin keskiviikkona 19.4.2006 Siirtolaisuusinstituutissa.

Kiinnostunutta yleisöä kokoontui kuulemaan FM Heli Heusalan luentoa, jonka aiheena oli "Nicaraguan muuttoliike – syitä ja seurauksia" sekä dosentti Juha Hiltusen (kuva) pitämää luentoa "Suomalaisten intiaanit: delawaret, mingot ja ojibwat".

(Kuva: Jouni Korkiasaari)

Monikulttuurisuuden kohtaamisen työyhteisössä

Marie Diakhaté

Johdanto

Työkulttuuri muuttuu ja moni työ edellyttää työskentelyä useassa maassa ja kulttuurissa, joten matka monikulttuurisuuteen ja tasarvoa korostavien hyvien etnisten suhteiden aikaan on jo alkanut (Lehtinen, 1999: 29). Ulkomainen työvoima ei ole enää poikkeus suomalaisilla työpaikoilla, sillä kolmasosassa Raatikaisen (2004: 46) selvitykseen vastanneista toimipaikoista työskentelee ulkomaista työvoimaa.

Tutkimuskohteena oli kolme pientä, tavallista palvelualan yritystä. Valitsin tämäntyyppisiä yrityksiä, koska halusin työntekijöiden olevan tekemisissä asiakkaiden kanssa. Toinen syy näiden yritysten valintaan oli se, että palvelualalla tarvitaan aina osaajia: palveluita ei voi siirtää pois tarvitsijoiden ulottuvilta, kun taas teollista tuotantoa voidaan siirtää alu-

---

Vuoden 2006 FM Marie Diakhaté, kirjoitti sivuaineensa ”Monikulttuurisuus ja siirtolaisuus” innoittamana aiheeseen liittyvän pro gradu -tutkielman, jonka pohjalta tämä artikkeli on laadittu. Hän toimii tällä hetkellä työharjoittelussa Siirtolaisuusinstituutissa tutkimusavustajana.

eille, joissa on sopivaa työvoimaa (Trux, 2000: 191).

Ulkomaalaisilla tarkoitan ihmisiä, jotka erottuvat selvästi joukosta, esimerkiksi vaatetuksen tai tumman ihonsa takia. Filippiiniläisiä sorretaan Amerikassa enemmän kuin kiinalaisia ja japanilaisia, koska heillä on tummempi ihonväri, ja heihin kohdistuu edelleen negatiivisia stereotyyppiä (Fernandez, 1993: 242). Vaikka työnhakija olisi syntynyt maassa ja käynyt saman koulujärjestelmän kuin ikätoverinsa, hiusten väri, nimi tai oletetun kulttuuritaustan oletettu vaikutus voi tehdä työnhakijan sosiaalisesta pätevyydestä puutteellisen työnantajan silmissä (Forsander, 2000: 228). Suomen valtaväestö näkee maahanmuuttajan aina maahanmuuttajana, vaikka hän olisi sopeutunut suomalaiseen yhteiskuntaan, varsinkin jos hän poikkeaa ulkonäöltään valtaväestöstä (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus, 1998: 13).

En ollut kiinnostunut tutkimaan kansainvälistä työyhteisöä, johon ulkomaalaiset on kutsuttu töihin sopivan työvoiman pulan takia. Ulkomaalaiset työntekijät eivät näin ole näille työyhteisöille ”rasite”. Minun tarkoitukseni oli sen sijaan tutkia sellaisia yrityksiä, joissa on mahdollisimman

vähän ulkomaalaisia. Ihannetapauksessa tällaisessa yrityksessä olisi ollut vain yksi ulkomaalaista alkuperää oleva työntekijä, sillä tällöin muut henkilökunnan jäsenet eivät olisi tottuneet työskentelemään ulkomaalaisten kanssa. Tämä ihannetapaus toteutuikin, se ei ollut vaikeata. Vaikeata olisi voinut olla löytää työpaikka, missä on enemmän kuin yksi ulkomaalainen työntekijä.

Tutkimuksen hypoteesina esitin, että ulkomaalaiset nähdään Suomessa yhtenä ryhmänä työpaikalla, ja heidät leimataan liian erilaisiksi työskentelemään suomalaisten kanssa.

Työkulttuuri

Tutkimus käsittelee työkulttuuria eri asiana kuin kulttuuria. Työkulttuuri ja kulttuuri ovat kaksi toistaan täydentävää konseptia: työkulttuurit (enemmänkin käytännöt) erottavat työyhteisöjä ja pitävät kulttuurin (enemmänkin arvot) vakiona, kun taas kulttuuri erottaa eri maat toisistaan ja pitää työyhteisöjen kulttuurit vakiona (Hofstede, 2001: 391, 394). Työssä otettiin kuitenkin huomioon, että maan kulttuuri heijastuu myös työkulttuuriin. Tutkimus käsitte-

li erilaisten työkuulttuureiden yhteensopivuutta, eli pystyvätkö eri kulttuureista tulevat ihmiset työskentelemään yhdessä. Syntykö heidän välilleen silloin sovitteluratkaisuja, sulautuvatko työtävät täydellisesti vai onko rinnakkaiselo mahdotonta. Tutkimus kansainvälisissä suomalaisyrityksissä osoitti, että eri kansallisuksien välillä todellakin löytyy näkyviä eroja (Trux, 2000: 110).

Toimiva työkuulttuuri on hyvän työnlaadun ehdoton edellytys. Tamminen (2000: 165) kuvaa hyvän laadun siten, että työntekijät arvostavat toistensa arvoja ja kulttuuritaustoja, koska silloin työntekijöiden itsetunto ja innokkuus kasvavat. Yhteisöt käyttävät teknologiaa, lakia ja uskontoa selviytyäkseen epävarmuudesta ja työyhteisöt käyttävät samaan tarkoitukseen teknologiaa, sääntöjä ja rituaaleja (Hofstede, 2001: 147). Jokaisessa työpaikassa on omanlaisensa kulttuuri, joka määräytyy organisaation työntekijöiden arvojen mukaan, ja kansallinen kulttuuri on siinä suuri tekijä (Nurmi & Üksvärav, 1995: 46).

Syitä täytyy yrittää oppia tulkitsemaan paikalliskulttuurin mukaan, ei oman kulttuurin mukaan (Hall, 1990: 40). Onkin todella tärkeää perehtyä maan kulttuuriin ja sen tapoihin, muuten ei voi ymmärtää, miksi työntekijät käyttäytyvät tietyllä tavalla. Hall (1984: 19) jakaa esimerkiksi myöhästymisen erilaisiin periodeihin: ”epämääräiset selitykset”, ”selitykset”, ”myöhästymisen vaatii täydellisen selityksen”, ”epäkohtelias myöhästymisen” ja ”loukkaava myöhästymisen”. Hallin (1990: 30) mukaan useat ihmiset pitävät kulttuurieroja tapojen pinnallisi-

na eroina, vaikka todellisuudessa pahempaa virhettä ei voisi tehdä. Jännitteet paikallisten ja ulkomaalaisten välillä johtuvat enemmän kulttuurieroista kuin sosiologisista tai taloudellisista olosuhteista. Kielen tavoin tämä kulttuurinen kommunikointi on ominainen jokaiselle kulttuurille, sillä kulttuuri on opittu, se ei ole synnynnäinen (id.: 32, 34).

Tapa, jolla aika ja tila hahmotetaan, ovat kaksi elintärkeää asiaa, joista kulttuuri koostuu. Näiden lisäksi tulee monia muita muuttujia. (Hall, 1990: 35.) Se, mihin henkilöunta uskoo, vaikuttaa suoraan siihen, millaiseksi työkuulttuuri kehittyy (Trompenaars, 1994: 233). Jos on monta erilaista työkuulttuuria, syntyy uusi työkuulttuuri, joka koostuu eri maiden erilaisista työkuulttuureista. (Työ)kulttuurista saatetaan ottaa kunkin maan hyvät puolet, jolloin samalla osoitetaan toisen työntekijän kulttuurin hyväksyntä.

Yksi hyvä ratkaisu on työntekijöiden kesken jaettu, ja yhteisesti hyväksytty yrityskulttuuri, joka toimii kulttuurien välisen sopeutumisen ja yhteistyön edistäjänä (Trux, 2000, 110). Vaikka kulttuurien erilaisuudesta puhutaan paljon, sellaisia tilanteita, joissa etnisiä ja rodullisia erilaisuuksia käytetään toista vastaan, syntyy helposti. Täytyisi osata tulkita vieraan tekemiset ja sanomiset, jotta voisi erottaa, mikä on henkilön oma ja mikä kulttuurisidonnainen tekijä. (Tamminen, 2000, 165.) Yrityskulttuuri voi toimia merkittävänä voimavarana ja yhdistävänä tekijänä työntekijöiden vuorovaikutuksessa (Trux, 2000: 110). Kun enemmistö- ja vähemmistöjäsenet kuuluvat samaan ryh-

mään, se vähentää ainakin jonkin verran jakoa ”meikäläisiin ja heikäläisiin” (Liebkind, 1994: 93).

Globaalin kilpailun lisääntyessä yritysten on ymmärrettävä muita kulttuureita luodakseen tehokkaita, toisiaan kunnioittavia tiimejä. Ymmärryksen kasvun on pakko tapahtua ongelmien ja konfliktien kautta, koska olemme erilaisia. Työyhteisöjen olisi ymmärrettävä, että erilaisuuksia sisältävä tiimi on kuitenkin parempi kuin homogeeninen työtiimi ja kaikkien työntekijöiden olisi saatava olla tiimissä mukana, sillä silloin syntyy parempia ideoita. (Fernandez, 1993: 291 – 293.) Hyvissä olosuhteissa kulttuurien välisissä kanssakäymisissä on vähemmän jännitteitä, kielteisiä odotuksia ja stereotyyppioita (Liebkind, 1994: 92). Brislin (1992: 172) varoittaa kuitenkin ryhmien välisistä kanssakäymisistä. Ne eivät aina ole ratkaisu kaikkiin ennakkoluulo- ja syrjintäongelmiin. Joillakin ihmisillä ennakkoluulot ovat todella vahvat, mikä saattaa syventää aikaisempia stereotyyppioita entisestään. Nämä ihmiset saattavat tulkita minkä tahansa käyttäytymisen vihamieliseksi, esimerkiksi ystävällistä käyttäytymistä luullaan mielistelyksi.

Mikä toimii tiettyssä työkuulttuurissa, ei aina toimi toisessa. Esimerkiksi työhönottotilanteessa toimipaikat tulkitsevat oman organisaatiokulttuurinsa pohjalta ehdokkaan soveltuvuutta ja pätevyyttä (Raatikainen, 2004: 38 – 39). Vaikka yrityksessä olisi monen vuoden kokemus monikulttuurisuudesta, universaalisen taktiikan käyttö saattaa epäonnistua täydellisesti, esimerkiksi palkitseminen tulosten mukaan on

monta kertaa todettu olevan virhe Afrikassa (Trompenaars, 1994: 21–24). Yritys- ja johtotason ongelmiin ei löydy universaaleja ratkaisuja (Hofstede, 2001: 373). Brislinin (1992: 229) mukaan monikulttuurisuudesta on kuitenkin hyötyä ja monikulttuurisissa työpaikoissa hallintovirkailijoilla pitäisi olla aikaisempaa kansainvälistä kokemusta, mutta näin ei yleensä ole. Erään teorian mukaan kansainvälistyminen tulee luomaan yhden ja saman kulttuurin koko maailmaan. Tästä on esimerkkinä McDonald's, jonka tuotteita on olemassa lähes joka maassa. Kuitenkin se, mitä pitäisi nähdä, on mitä nämä tuotteet kertovat erilaisessa kulttuurisessa asuville ihmisille. Jos Moskovassa ihminen syö hampurilaista, se kertoo tietystä varallisuudesta, kun taas New Yorkissa asia on jopakapäiväistä. (Trompenaars, 1994: 25.) Kulttuuriin pitäisi perehtyä kunnolla, pitäisi antaa itsellensä lupa tutustua muihinkin kulttuureihin kuin omaansa.

Pelkästään oman maan kulttuuriin perehtyminen ei enää riitä, koska oman maan sisällä saattaa olla monia etnisiä ryhmiä, ja ryhmien rinnakkaiselo ei takaa, etteikö heidän välilleen voisi syntyä väärinkäsityksiä. Tamminen sanookin (2000, 165–166), että etniset ryhmät ovat myös keskenään erilaisia, esimerkiksi mustien ja itäaasialaisten kulttuurit. Musta kulttuuri on voimakkaasti ilmauksellista ja itäaasialainen korostaa vaatimattomuutta. Siksi musta luulee japanilaista heikoksi ja päättämättömäksi, ja japanilainen taas pitää mustaa huonotapaisena ja häiritsevänä. Eniten mainitut syyt ulkomaisen työvoiman

rekrytoinnin vaikeuksiin olivat kulttuurien väliseen viestintään ja kielitaitoon liittyviä (Raatikainen, 2004: 36). Kun esimerkiksi hispano arvostaa lämpimiä ihmissuhteita ja toisesta välittämistä, itäaasialainen on työorientoitunut, ja siksi hispano pitää tätä kylmänä ja välinpitämättömältä. Sen lisäksi, että etniset ryhmät ovat erilaisia keskenään, myöskään mikään etninen ryhmä ei ole yksi kokonaisuus, vaan ryhmän sisällä saattaa olla suuriakin eroja, jotka kuitenkin yhtenäistyvät työpaikalla, koska siellä törmätään valkoisen miehen arvoihin ja tapoihin.

Työpaikoilla pitää kuitenkin olla sääntöjä, jotka vaikuttavat työntekijöiden käyttäytymiseen työpaikoilla, mitä he voivat ja eivät voi tehdä (Brislin, 1992: 231).

Olen sitä mieltä, että jokaisen maan kulttuuri heijastuu kyseisen maan työökulttuuriin. Emmehän voi olettaa, että työpaikka on muulta maailmalta suljettu yhteisö. Yrityskulttuurin takana on aina kansallinen kulttuuri (Trux, 2000: 110). Näiden erilaisten kulttuurien kanssa voi tulla toimeen, koska jopa kulttuurin sisällä on erilaisuuksia ja silti saman maan asukkaat tulevat toimeen keskenään. Eri maiden välillä saattaa olla suuria eroja, mutta oppimalla tuntemaan toisiamme opimme myös tulemaan toimeen ja työskentelemään keskenämme.

Ulkomaalaiset Suomessa

Tällä hetkellä ulkomaalaisista on suuri kysyntä teollisessa maailmassa, sillä 2000-luvulla on havaittavissa selvää väestövajetta ja on hämmentävää, että ne ihmiset,

jotka ennen yritettiin pitää rajojen ulkopuolella, ovat nyt tervetulleita maahan. He ovat välttämättömiä talouden elinvoimaisuuden ylläpitäjiä ja vanhusväestön hoitajia. Maahan he pääsevät kuitenkin vain, jos heidän alallaan on työvoimapulaa, eikä suomalaisia ole saatavilla. (Trux, 2000: 320.) Työttömällä suomalaisella on siis etuoikeus alansa työpaikkaan ulkomaalaiseen työntekijään nähden, koska työttömän elättämisen maksaa valtio. Japanilaiselle annettiin esimerkiksi yrityskielto, koska hänen yrityksensä saattoi mennä konkurssiin. (id.: 178.)

Opetushallituksen vuoden 1999 raportin mukaan uuden työvoiman tarve tulee olemaan noin 1 053 000 vuodesta 1995 vuoteen 2010, joten edes poistuvaa työvoimaa ei pystytä korvaamaan (Trux, 2000: 156, 157), ja toiseksi, muihin maihin verrattuna Suomi on vielä suhteellisen homogeeninen, jos tarkastelemme kansalaisuuksia. On kuitenkin selvästi huomattavissa, että Suomi kansainvälistyy koko ajan yhä enemmän. Suomesta on tullut viimeisten vuosien aikana pienen mittakaavan maahanmuuttomaa (Lehtinen, 1999: 24). Suomen katukuva muuttuu kansainvälisemmäksi ja työpaikoilla alkaa olla yhä enemmän ulkomaalaisia. Linja-autonkuljettaja saattaa olla tummaihoisen, samoin tarjoilija. Tosiasia on, että suomalaiset yritykset kansainvälistyvät, myös palveluyritykset. Nykyään jopa kansainvälisten fuusioiden onnistuminen riippuu yleensä kulttuurien erilaisuuden hallinnasta (Trux, 2000: 108–109), mutta siitä huolimatta ”tutkimusten mukaan suomalaiset työnantajat rekrytoisivat kaikkein mieluiten työ-

voimaa kotimaasta, jos sitä olisi saatavana kohtuullisin kustannuksin” (Raatikainen, 2004: 43).

Tulokset

Ei voi kokonaan turvautua muiden maiden maahanmuuttopolitiikkaan, koska jokainen maa on erilainen, esimerkiksi Suomi on maantieteellisesti aika syrjässä muihin maihin verrattuna. Suomalaisen yhteiskunnan kehitys kansainvälistymiseen ei siis voi noudattaa samoja linjoja kuin muissa läntisissä teollisuusmaissa senkään takia, että Suomessa maahanmuuttajia on ollut todella vähän, toisin kuin muissa maissa (Trux, 2000: 320). Muilta mailta voi saada erittäin hyviä ideoita, mutta täytyisi aina pitää mielessä, että muiden maiden teoriat ovat kehittyneet omassa kontekstissaan (Hofstede, 2001: 374 – 375). Hidas eteneminen on kuitenkin antanut mahdollisuuden tarkastella muiden maiden kokemuksia pitämällä samalla mielessä omat lähtökohdat.

Yleisimmät erot olivat ulkomaalaisten ahkeruus ja heidän myöhästelynsä, minkä he kuitenkin korvasivat olemalla pitempään töissä tai viettämällä lyhempiä taukoja. Virolainen sanoi esimerkiksi, että Suomessa pidetään liikaa taukoja, ja suomalainen automaalaamon omistaja sanoi itse, että ulkomaalaiset työntekijät ovat ahkerampia kuin suomalaiset. Myös kauneudenhoitokaupan työntekijät kehuivat filippiiniläistä työntekijää ahkeraksi. Nämä erot tosin eivät johdu kansallisuudesta, vaan ulkomaalaisten halusta päteä ja todistaa muidenkin ulkomaalaisten puolesta, että he ovat ahkeria

työntekijöitä vastaanottajamaassa, niin kuin työssäni todetaan.

Tutkimus ei tutkinut yksityiskohtaisemmin eroja ulkomaalaisten kesken, vaikka niistäkin saisi hyviä tutkimusalueita, esimerkiksi naisten ja miesten välisistä eroista. Nämä erot eivät kuitenkaan ole selvät. Hofsteden (1980: 269 – 271) mukaan sukupuolierot työtavoitteissa voidaan virheellisesti sekoittaa koulutus- ja/tai ammattieroihin, ja vaikka tavoitteet erotuivat sukupuolen ja ammatin mukaan, ammatilliset eroavaisuudet voittivat sukupuolieroavaisuudet. Sukupuolien väliset erot työpaikoittain ovat kulttuurisidonnaisia, joten ne vaihtelevat jopa saman maan työyhteisöjen välillä (Hofstede, 2001: 313).

Myöskään maahanmuuttajien motiivia eikä aiempaa koulutusta otettu huomioon, koska työssäni oli tarkoituksena käsitellä ainoastaan ulkomaalaisuutta siten kuin sen määrittelin alussa. Tutkimuksessa olisi myös tullut ilmi erilaisia tuloksia, jos olisi käyttänyt haastattelujen lisäksi kenttätutkimusta. Siitä on hyvä esimerkki, kun työntekijät sanoivat, että suomalaiset suhtautuvat samalla tavalla ulkomaalaiseen työntekijään, ja kuitenkin havaitsin erään asiakkaan kysyvän ulkomaalaiselta työntekijältä, jolla oli työpuku päällä, että ”oletko töissä täällä” ennen kuin hän esitti kysymyksenä tuotteista.

Myöhästyminen näyttäisi olevan suurin ongelma kieliongelman lisäksi. Myöhästymisestä suomalaiset eivät varsinaisesti valittaneet, koska ahkeruus ilmeisesti tasapainotti ongelmaa. Tosin kauneushoitoalan myymälävastaava ei myöhästymisien takia pystynyt

luottamaan filippiiniläiseen työntekijään, kun taas automaalaamon omistaja ei tästä asiasta näyttänyt harmistuvan, sillä hän luotti työntekijöihinsä täysin. Tämä osoittaa, että ihmiset ovat erilaisia. Ulkomaalaiset työntekijät saattoivat jäädä pidempään töihin, tai he eivät pitäneet heille kuuluvia taukoja. Heille oli ilmeisen tärkeätä saada työnsä päätökseen samana päivänä, tai ainakin niin nopeasti kuin mahdollista.

Kieliongelma on ongelma, joka ei varsinaisesti liity työkuultuuriin. Koska se on suuri este työnsaannille, otan sen kuitenkin esille. Ahkeruus ei korvaa kaikkea, maan kieltä pitää myös osata, ellei työpaikalla ole työkielenä jokin muu kuin tämä kieli, esimerkiksi englanti. Maahanmuuttajat itse tuovat esille kielitaidon merkityksen mm. työmarkkina-aseman selviämisen näkökulmasta, ja tulokset osoittavatkin, että suomen kielen taitotasolla on varsin suora viivainen yhteys työmarkkinoilla selviämiseen, mihin kielitaito on perusedellytys (Forsander, 2000: 185). Mutta milloin suomen kielen taito on riittävä, ja kenen näkökulmasta? Asia on ongelmallinen sen vuoksi, että muiden kuin äidinkielisten kielitaidolle ei ole olemassa täydellisyyden mittaa. Suomi on varsin monimutkaisempi kieli, sillä se ei ole sopeutunut monikulttuurisiin käyttötilanteisiin kuten maailmankielet englanti, ranska, espanja tai arabia, joita voi puhua oikein monin tavoin, vaikka erilaisiin kielenkäyttötapoihin ja aksentteihin liitetään puhujia arvottavia määreitä. (id.: 191.) Kielitaito on näin joustava työhönoton luokitusperusta, koska sen osaamisen tasoon voidaan

vedota loputtomasti (Raatikainen, 2004: 38).

Haastatteluissa ei ollut kysymyksiä erikseen kielitaidosta. Vain työntekijöiden yksittäiset kommentit viittasivat siihen, että kieli on tärkeä väline varsinkin asiakaspalvelutyössä. Tässä työssä ei siis pystytä sanomaan, mitä mieltä tutkimuksen ulkomaalaiset ovat esimerkiksi siitä, miten Suomessa ulkomaalaisille järjestetyt kielikurssit ovat vaikuttaneet heidän kielenoppimiseensa. Tämä olisi myös erittäin hyödyllinen tutkimusaihe.

Yksittäisten esimerkkien avulla havaittiin, että stereotypiat eivät aina pidä paikkaansa. Jopa saman maan sisällä ja samassa työpaikassa saattaa esiintyä yksilöllisiä eroja. Esimerkiksi Yhdysvalloissa mantereiden suuruudesta ja erilaisuudesta johtuen yrityskulttuurit vaihtelevat suuresti ja ihmisten puhe ja käytöstavat, sosiaalisten suhteiden hoitaminen, maailmankuva, ja arvomaailmat eroavat toisistaan, esimerkiksi kulttuurialueet. Newyorkilaisesta saatetaan mainita, että hän on tyly ja hänellä on koko ajan kiire. Samoin hänestä voidaan sanoa, että hänen maailmankuvansa pyörittäjänä on raha. (Tamminen, 2000: 84, 141, 144.)

Yhdysvalloissa on myös ongelmana se, että kaikki muut paitsi valkoiset miehet joutuvat taistelemaan asemastaan työpaikoillaan, koska ”valkoinen kulttuuri”, erityisesti valkoiset miehet, ovat luvonneet amerikkalaisen liiketoimintaja työpaikkakulttuurin. Tästä johtuen naisia ja etnisiä vähemmistöjä pidetään erilaisina. (Tamminen, 2000: 144.) Etnisistä vähemmistöistä näyttäisi siltä, että mustia olisi kaikkein eniten diskriminoi-

tu, esimerkiksi he joutuvat yleensä tietyntyyppisiin työpaikkoihin, kuten alempien esimiesten toimiin (Fernandez, 1993: 253, 255), mikä on tullut ilmi työni kirjallisuudessa. Tukea tähän väitteeseen tuo myös haastatteluni ainoa tummaihoisen, joka oli kokenut eniten vastoinkäymisiä, tai ainakin ainoa, joka kertoi joutuneensa rasismin kohteeksi.

Jotta voisi nähdä asioiden keskinäisen riippuvuuden, pitäisi kunnioittaa uskomuksia, jotka ovat vieraiden kulttuurien pohjana, koska silloin kunnioittaa myös niitä ideoita, joita nämä kulttuurit ovat valinneet. Vieraalla kulttuurilla on yleensä meidän kulttuurimme torjuttuja arvoja, ja jos löydämme nämä arvot, löydämme samalla kulttuuriperintöme menetettyjä osia. (Trompenaars, 1994: 291.) Tavat toimia ja ajatella oppii parhaiten vuorovaikutustilanteissa, vaikka kaikkea kulttuurin opettelua ei voi jättää työelämän varaan, koska koulutuksella on aina oma osuutensa (Trux, 2000: 192). Marja-Liisa Trux puhuu tässä maahanmuuttajien koulutuksesta, mutta myös suomalaisten on hyvä oppia tuntemaan toisia kulttuureita, vaikka yleensä sanotaankin, että maassa maan tavalla. Suomalaisten on hyvä oppia toisia kulttuureita muun muassa sen takia, että työvoima vanhenee, mikä vaatii jatkuvaa maahanmuuttoa (id.: 195).

Hypoteesi osoittautui sekä oikeaksi että vääräksi. Koska tämä työ on vain tapaustutkimus, tuloksia ei yleistetä. Automaalaamon tapauksessa hypoteesi osoittautui sekä oikeaksi että vääräksi. Toisaalta oikeaksi siinä mielessä, että ulkomaalaisista puhuttiin yhtenä

ryhmänä, mutta toisaalta vääräksi, koska tässä tapauksessa yleistys oli positiivinen. Automaalaamon omistaja palkkaa mieluummin ulkomaalaisia, koska he ovat ahkerampia ja hänellä on lisäksi heistä hyviä kokemuksia. Hän jatkaa vielä, että heitä ei saisi tulla liikaa ”kotiin istumaan”, vaan pitäisi ensiksi kouluttaa jo täällä olevat ulkomaalaiset. Tässä kommentissa hän erottaa ulkomaalaiset kahteen ryhmään: jo työelämässä olevat ja työttömät. Kriteereistä riippuen automaalaamon johtaja joko puhuu ulkomaalaisista yhtenä joukkona tai erottaa heidät kahteen eri ryhmään. Joka tapauksessa hän ei puhu heistä yksilöinä.

Kauneudenhoitoalan tapauksessa hypoteesi osoittautui vääräksi, mikä käy ilmi saaduista vastauksista. Kauneuskeskuksessa työskennelleiden mielestä ulkomaalaiset ovat yksilöitä, sillä heidän joukostaan löytyy sekä ”hyviä” että ”huonoja”. Muutama kommentit tosin viittasivat pieniin yleistyksiin, kuten esimerkiksi ”ulkomaalaiset huutelevat perään”.

Haastateltavien määrä oli pieni, mutta siitä huolimatta vastaukset olivat monipuolisia siinä mielessä, että eroavaisuuksia työntekijöiden mielipiteissä löytyi. Tästä huomasimme, että edes tässä tapauksessa, missä työntekijöiden määrä oli pieni, yleistyksiä ei voi tehdä.

Modernien työ-kulttuuriteorioiden kehittäjät halusivat löytää universaaleja periaatteita, mutta heidän teorioissaan näkyy kuitenkin selvästi heidän oman kulttuurinsa vaikutus. Nämä ”työ-kulttuuriteoreetikot” ovat itse oman kulttuurinsa kasvattamia, joten heidän

kokemuksensa edustavat aineistoja, jonka pohjalta he ajattelevat ja tutkivat. (Hofstede, 2001: 378.) Tässä työssä, kirjallisuutta valittaessa, ei kuitenkaan ole otettu huomioon tekijöiden syntyperää. Suurin osa heistä on suomalaisia, mikä auttoi saamaan hyvän kuvan suomalaisten mielipiteistä, mikä taas oli hyödyllistä, kun tutkimus tehtiin Suomessa. Saman maan ihmiset samaistuvat helpommin keskenään. Ulkopuolisen näkökulmaa näkyy silti, mikä tuo objektiivisuutta tutkimukseen. Hyvä tutkimuksen aihe olisi epäilemättä vertailu suomalaisten ja muiden ”teoreetikkojen” näkemysten välillä.

Fernandezin (1993: 293) mukaan monikulttuurisen työvoiman johtaminen on vaikeata, koska usein ei tiedetä, mikä on todellinen ongelma, tai mistä on oikeasti kyse. Tietokone ei toimi, jos siinä olevat kaksi järjestelmää ovat yhteensopimattomat, ja samoin on laita kansainvälisissä asioissa: on välttämätöntä tutkia yhteensopivuuden tasoa, ja sitä mukaa tehdä parannuksia, koska on vaikeata saavuttaa kohtalaista yhteensopivuutta varsinkin, jos järjestelmät ovat hyvin erilaiset (Hall, 1990: 25). Pelon poistaminen ja paremman ilmapiirin aikaansaaminen vaatisivat enemmän urasuunnittelua ja -neuvottelua (Fernandez, 1993: 298).

Ainoa tapa luoda työkuulttuuri kansallisrajojen yli olisi kehittää jokaiseen työpaikkaan työpaikkasäännöt, eli työkuulttuuri. ”Organisaatiot ovat aina oman kulttuurinsa ilmentymiä ja ihmisten käyttäytyminen siinä on kyseiselle kulttuurille ominaista käytöstä” (Tamminen, 2000: 155). Hofsteden (2001: 394) mukaan nämä

työpaikkasäännöt, eli työntekijän kuuluminen tiettyyn organisaatioon, eivät kuitenkaan vaikuta yhtä paljon kuin työntekijöiden kansallisuus, ikä ja koulutus. Jos työntekijöiden arvot liittyvät ensisijaisesti kriteereihin, jotka eivät liity työyhteisöön kuulumiseen, nämä työntekijöiden arvot pääsevät työyhteisöön uusien työntekijöiden mukana. Siten työhaastattelijalla on tässäkin suhteessa erittäin tärkeä rooli (id.: 394 – 395). Näistä asioista huolimatta voisi uudelle työntekijälle taloon tullessaan antaa säännöt kirjallisina sen lisäksi, että häntä perehdytettäisiin ”sisään”. Hän voisi myös halutessaan ehdottaa uusia sääntöjä, koska uutena tulokkaana hän näkisi tilanteen ulkoapäin, usin silmin. Mutta täytyy pitää mielessä, että työpaikan sääntöjen muuttaminen on mahdotonta ilman johdon aktiivista osallistumista (id.: 408). Tämä on tehtävä, jota ei pysty delegoimaan, koska tehokkain tapa saada muutos aikaiseksi on järjestää yrityksen rakennetta uudelleen, mikä ei tapahdu saarnaamalla, vaan vaihtamalla peli(sääntö)ä (id.: 408).

Organisaatiokulttuurin luomiseksi pitäisi olla tähän tarkoitukseen palkattu työntekijä. Tämä työntekijä omistautuisi siihen, että työntekijöillä olisi työpaikalla hyvä olla järjestämällä ohjelmaa, kouluttamalla, yms. Työntekijät olisivat näin enemmän vuorovaiikutuksessa toistensa kanssa. Vasta kaikkein läheisin vuorovaikutus vähentää yksiselitteisesti rasismia (Wahlström, 1996: 106), vaikka Brislin (1992: 172) siitä varoittaakin, ja kansainvälisyys kaippaa riisumista turhasta eksotiikasta (Trux, 2000: 310). Monikulttuu-

risuuteen kasvaminen edellyttää halukkuutta tasavertaisuuteen, toteutuksiin ja ulospäin suuntautuneisuuteen. Trompenaars (1994: 291) jatkaa, että näitä piirteitä löytyy alankomaalaisista ja ruotsalaisista, jotka onnistuvat oikein hyvin monikulttuurisuudessa.

Monikulttuurisuus täytyy huomioida myös siksi, että yhteiskunta muuttuu koko ajan enemmän palveluyhteiskunnaksi, sillä ihmiset ovat yhä enemmän tekemisissä toistensa kanssa (Tamminen, 2000: 165). Näin ollen myös maailmanlaajuinen kilpailu kasvaa ja työntekijät ovat tärkein resurssi työpaikalla, koska he joko tekevät tai hajottavat yritystä. Tästä huolimatta vain harva yritys tiedostaa, että työntekijät ovat tärkeämpiä kuin tuotteet tai palvelut, joita yritys tarjoaa. (Fernandez, 1993: 285.)

Jokainen työntekijä, oli hän mistä maasta tahansa kotoisin ja missä maassa tahansa, noudattaa yhteisiä yhteisesti luotuja sääntöjä, jos näin sovitaan. Tämä onnistuu joko helposti tai vaikeasti, riippuen siitä, miten erilaisia työntekijät ovat lähtökohdiltaan. Työpaikalla jo ennestään olleet voivat tietenkin opastaa uusia tulokkaita. Suomen vanhat vähemmistöt (romanit, saamelaiset ja tataarit) voivat satojen vuosien kokemuksellaan opastaa uusia maahanmuuttajia ja tehdä heidän kanssaan yhteistyötä (Sosiaali- ja terveysministeriö, 1998: 13). Uusilla maahanmuuttajilla on hyvät mahdollisuudet sopeutua, sillä perusoikeusudistuksen yhteydessä vuonna 1995 perusoikeudet ulotuivat koskemaan kaikkia Suomen oikeuspiirissä olevia, myös maahanmuuttajia (id.: 15).

Kirjallisuus

- Brislin, Richard W. 1992. Cross-cultural encounters face-to-face interaction. 2. painos. Boston: Allyn and Bacon.
- Fernandez, John P. & Mary Barr. 1993. The diversity advantage. How American business can out-perform Japanese and European companies in the global marketplace. New York: Lexington Books.
- Forsander, Annika. 2000. Luottamuksen ehdot: maahanmuuttajat 1990-luvun suomalaisilla työmarkkinoilla. Helsinki: Väestöntutkimuslaitos, Väestöliitto.
- Hall, Edward T. 1984. Le langage silencieux. Ransk. Jean Mesrie ja Barbara Niceall. Paris: Seuil.
- Hall, Edward T. 1990. Guide du comportement dans les affaires internationales: Allemagne, Étas-Unis, France. Suom. Edmond Jacquenot. Paris: Seuil.
- Hofstede, Geert. 1980. Culture's consequences: comparing values, behaviors, institutions and organisations across nations. Lyhennetty painos. Thousand Oaks: Sage.
- Hofstede, Geert. 1984. Culture's consequences: international differences in work-related values. Lyhennetty pianos. Beverly Hills: Sage.
- Hofstede, Geert. 2001. Culture's consequences: comparing values, behaviors, institutions and organisations across nations. 2. painos. Thousand Oaks: Sage.
- Lehtinen, Suvi (toim.). 1999. Kansainvälistyminen, haaste työelämälle: 19.5.1999, Marina Congress Center. Helsinki: Työterveyslaitos.
- Liebkind, Karmela (toim.). 1994. Maahanmuuttajat: kulttuurien kohtaaminen Suomessa. Helsinki: Gaudeamus.
- Nurmi, Raimo & Üksvärav, Raoul. 1995. Estonia and Finland: culture and management, a conjectural presentation. Turun Kauppakorkeakoulun julkaisuja Sarja/Series A-9:1994. Turku: Turun Kauppakorkeakoulu.
- Raatikainen, Tea. 2004. Ulkomaisen työvoiman hankinta: selvitys ulkomaisen työvoiman hankintaan liittyvistä kanavista ja työnantajien palvelutarpeista EURES-työnvälityspalvelun kehittämiseksi. Helsinki: Työministeriö. Työhallinnon julkaisu.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 1998. Vanhat ja uudet vähemmistöt Suomessa: tietoa maahanmuuttajille Suomen perinteisistä vähemmistöistä. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Esitteitä 1998: 4.
- Tamminen, Seppo. 2000. Kulttuurisukellus – kohteena Yhdysvallat. Helsinki: Fintra.
- Trompenaars, Fons. 1994. L'entreprise multiculturelle. Suom. Vincent Phalipou. Boulogne Cedex: Maxima.
- Trux, Marja-Liisa (toim.). 2000. Aukeavat ovet – kulttuurien moninaisuus Suomen elinkeinoelämässä. Helsinki : WSOY.
- Wahlström, Riitta. 1996. Suvaitsevuuksen kasvattaminen – erillaisuus on rikkautta. Porvoo – Helsinki – Juva: WSOY.

Colonia Finlandesa Argentiinassa 100 vuotta

Olavi Koivukangas

Ensimmäinen suuri siirtolaisryhmä Suomesta, 112 henkeä, saapui Misionessin maakuntaan Argentiinaan v. 1906 Arthur Thesleffin johdolla. Tämän eksoottisen siirtolaisuuden alku kytkeytyy Suomen poliittiseen historiaan; taustalla Bobrikoffin murha ja Venäjän sortotoimet. ”Utopiasiirotokunnalla” tavoiteltiin vapautta ja parempaa elämää Suomea helpommissa olosuhteissa. Tulijat kohtasivat kuitenkin suuria vaikeuksia. Misionessin maaperä oli karua eivätkä koulutetut siirtolaiset olleet tottuneet metsä- ja maatalouteen, eikä heillä ollut siihen tarvittavia työkaluja. Monet palasivatkin takaisin Suomeen tai muuttivat Brasiliaan ja Yhdysvaltoihin.

Suuri siirtokunta Argentiinassa jäi vain haaveeksi, sillä vuoden 1906 jälkeen olot paranivat Suomessa. Pienestä lukumäärästä huolimatta suomalaisten merkitys on ollut paikallistasolla suuri. Suomalaiset rakensivat kauppoja, postin ja koulun sekä olivat luomassa ensimmäisiä osuuskuntia Misionessin maakunnassa. Enimmillään suomalaisten lukumäärä lienee ollut noin 200-300, silloin kun kirjailija Olavi Paavolainen 1930-luvulla vieraili siirtokunnassa. Suomalaiset asuivat raivaamansa tien, Picada Finlandesan, varrella ja viljelivät mm yerba-kasvia, josta saadaan mate-teetä.

Nykyään Oberan seudulla asuu noin 100 suomalaista ja lisäksi noin 200 ihmisellä on suomalaiset sukujuuret. Suomalaisten jälkeläiset ovat ylpeitä syntyperästään, vaikka monilla suomen- tai ruotsinkielii olisikin jo kadonnut suvusta. He haluavat vahvistaa yhteyksiään esivanhempiansa kotimaahan kaikin tavoin.

Colonia Finlandesan 100-vuotisjuhlan päätapahtumaa, Suomi-viikkoa, vietettiin Oberassa 27.3.–2.4.2006. Suomea edustivat ministeri Pertti Paasio ja eduskunnan Suomi-Argentiina-ystävyyssseuran puheenjohtaja, kansanedustaja Heikki A. Ollila. Siirtolaisuusinstituutin johtaja Olavi Koivukangas johti Siirtolaisuusmuseon Tukiyhdistyksen nimissä järjestettyä 8 hengen ryhmää. Juhlille osallistuivat myös Suomi-Seuran toiminnanjohtaja Paula Selenius ja varapuheenjohtaja Terhi Nieminen-Mäkynen sekä Suomi-Argentiina seuran puheenjohtaja Pilvi Riikka Tai-

pale. Suomen kirkkoa edusti rovasti Jaakko Kuusinen, jonka mukana tuli suuri ryhmä Espanjan Aurinkorannikon suomalaisia. Matkailijoita oli myös Brasiliasta, Yhdysvalloista, Sveitsistä jne.

Juhlatapahtumat järjestettiin pääasiassa paikallisin voimin koordinaattorina Suomen Oberan kunniakonsuli Hugo Sand, jonka isoisä oli kotoisin Oravaisista. Suomen Argentiinan suurlähetystö vastasi tapahtuman tiedotuksesta, logistiikasta ja monista käytännön järjestelyistä, avainhenkilönä lähetystösihteeri Petra Theman.

Antropologi Maria Rosa de Barney ja poikansa Juan olivat keränneet satoja vanhoja valokuvia Colonia Finlandesasta, joista 30 oli suurennettu näyttelyksi Oberan Kulttuurisalille.

Seppo Parkkisen näytelmä, joka perustuu Enrique Tessierin ”Kaukainen maani” -kirjaan, esitettiin espanjaksi paikallisten pohjoismaalaisten toimesta. Näytelmä kertoo suomalaisen siirtokunnan historialta nykypolvelle. Näytelmää seurasi 300 ihmistä, ja samassa tilaisuudessa esitettiin vielä Antti Välikankaan tekemä Filmihallin dokumentti siirtokunnan 90-vuotisjuhlista.

Picada Finlandesan alkupäässä Bonplandissa oli juhlatilaisuus ja muistopuun istutus sekä laatan paljastus. Sen jälkeen juhlavieraat kävelivät pari kilometriä tällä suomalaisten tiellä ja sitten ajettiin linja-autoissa vanhan suomalaissiirtokunnan läpi. Kyltit tien varrella kertoivat, missä oli kenenkin suomalaisen asutus sijainnut. Matkan varrella koululaiset tervehtivät kulki-joita Suomen lipuin.

Picada Finlandesan loppupäässä Caa-Yarissa oli iltajuhla, johon osallistui lähes 1000 ihmistä. Ohjelman jälkeen paljastettiin suomalaisten siirtolaisten muistomerkki, laiva ”Linnea”, jossa mastot toimivat lipputankoina ja suihkulähteenä. Se on nimetty sen laivan mukaan, jolla suomalaiset saapuivat Argentiinaan 100 vuotta sitten. Ruokailun jälkeen sytyttiin kokko, jonka ympärillä esitettiin tanhuja ja muuta ohjelmaa pitkälle yöhön. Plazoleta fe Finlandia -aukiolla paljastettiin 100-vuotisjuhlan muistolaatta ja julkistettiin Arne Ricardo Vuoren säveltämän Suomi-tan- gon sanat.

Härkävaljakko on osa Colonia Finlandsan historiaa.

Picada Finlandsan – eli suomalaisten tien – juhlassa oli paljon yleisöä.

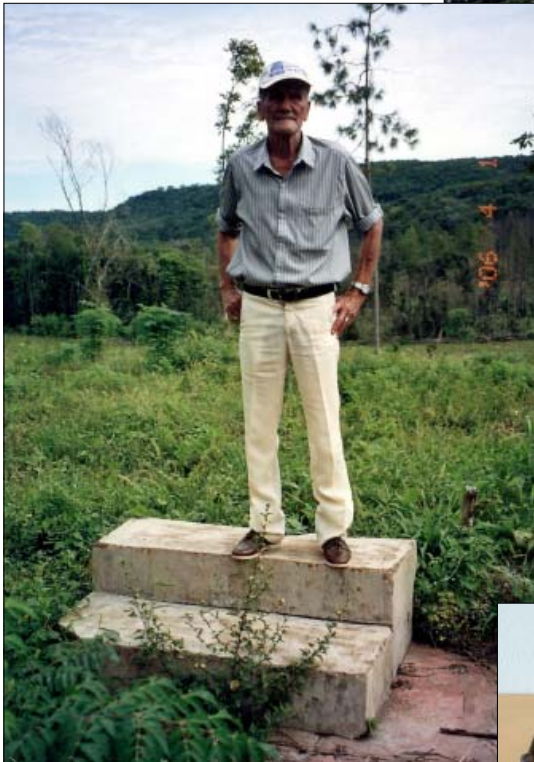

Edessä vas. Manuel Holopainen, likka Laulaja ja Jouko Lappi. Takana Suomalaiset vieraat Pertti Paasio ja Olavi Koivukangas.

Pentti Sormunen pitää edelleen kauppaa Zarateassa.

Viljo Niskanen palaneen talonsa portailla Colonia Finlandesassa 2006. Portaiden läheltä löytyi vanha kirves ja silitysrauta.

Penedon suomalainen klubi-talo. Sen vieressä on suomalainen museo.

Säveltäjä Arne Ricardo Vuori.
Colonia Finlandesa, Argentiina.

Manuel Holopainen asuu ulkorakennuksessa, koska asuintalo paloi noin 10 vuotta sitten. Villa Alborada, Paraguay.

Pääjuhla oli Parque de las Naciones -amfiteatterissa. Puheiden jälkeen esitettiin kulttuuriministeri Tanja Karpelan ja arkkipiispa Jukka Paarman tervehdykset. Säveltäjä Arne Ricardo Vuori sai tilaisuudessa Suomen Leijonan Ritarikunnan kunniamerkin. Suomi-viikon yhteydessä julkaistiin myös kunnioitetun, lähes 80-vuotiaan maestron viimeisin CD-levy nimeltä ”Suomi”. Todettakoon, että Arne Ricardo Vuori kuoli parin viikon kuluttua 12.4.2006.

Kaksikielinen jumalanpalvelus pidettiin Parroquia Olaus Petri:ssä Oberassa. Rovasti Jaakko Kuusinen kertoi Suomen kirkon lahjoittaneen siirtokunnan jälkeläisille 50 espanjankielistä katekismusta.

Maanantaina 3.4.2006 vieraili 22 hengen ryhmä suomalaisia Paraguayn puolella 1920-luvulla perustetussa Villa Alboradan siirtokunnassa siellä asuvien suomalaisten Iikka Laulajan, Manuel Holopaisen ja Jouko Lapin luona. Iikka Laulajan luona järjestetyllä lounaalla tapasimme myös muita suomalaisten siirtolaisten jälkeläisiä.

Siirtolaisuusmuseon Tukiyhdistyksen ryhmän erikoiskohteet

Menomatalla tutustuttiin Buenos Airesin Siirtolaismuseoon, joka aloitti toimintansa v. 2002. Museo sijaitsee v. 1911 rakennetussa suuressa siirtolais-hotellissa, joka oli ensimmäinen maamerkki Buenos Airesin satamaan tuleville laivoille. Hotellissa on ollut majoitus 3000 hengelle ja ruokasali noin 1000 hengel-

le. Suuressa ruokasalissa on myös siirtolaisrekisteri, johon on merkitty ennen vuotta 1932 saapuneet siirtolaiset. Argentiinaan on saapunut noin 5 miljoonaa siirtolaista eri puolilta maailmaa. Buenos Airesissa tutustuttiin myös vanhaan suomalaiseen merimieskirkkoon, joka on ollut suomalaisten siirtolaisten tärkeä kohtaamispaikka. Marjatta Nieminen ja Pulmu Heironen hoitivat järjestelyt Buenos Airesissa hienosti. Oli mielenkiintoista vierailla Heinosen Rusko-nimisellä maatilalla Buenos Airesin ulkopuolella ja nauttia siellä asado-lounas.

Paluumatkalla Argentiinasta ryhmä kävi v. 1929 perustetussa Penedon suomalaissiirtokunnassa Brasiliassa. Tässä Latinalaisen Amerikan elinvoimaisimmassa vanhassa suomalaisasutuksessa tapasimme 89-vuotiaat Eila Ampulan ja Armas Viitaniemen, sinne aikuisena muuttaneen Hilikka Vikmanin ja monia muita suomalaisia.

Matkan viimeinen kohde oli Sao Paolon Siirtolaismuseossa, joka sekin on vanha vastaanottokeskus, rakennettu vuosina 1886-1888. Täällä Santoksen satamaan tulleita siirtolaisia voitiin ottaa vastaan 3000 henkeä päivässä ja lähettää sitten eri puolille Brasiliassa. Vuosina 1887-1978 maahan tuli 3,5 miljoonaa rekisteröityä siirtolaista. Tutkimustoiminnan ohella museolla on myös siirtolaisrekisteri, johon on merkitty noin 900 000 nimeä. Vierailun jälkeen olemme saaneet jo rekisteristä kerättyjä tietoja Brasiliaan tulleista suomalaisista. Matka Etelä-Amerikkaan oli monin tavoin hyödyllinen ja avartava.

Siirtolaisuusmuseokuulumisia

Siirtolaisuusmuseon Tukiyhdistyksen vuosikokous

Suomen Siirtolaisuusmuseon Tukiyhdistys ry:n vuosikokous pidettiin Seinäjoella 12.5.2006. Yhdistyksen puheenjohtajana jatkaa kansanedustaja Paula Risikko. Hallituksen jäseninä jatkavat kunnallisneuvos Aaro A. Harjunpää, maanviljelysneuvos Antti Kiviniemi, valtiopäiväneuvos Markus Aaltonen, suunnittelupäällikkö Kauppi Virkkala ja markkinointiasistentti Britt-Marie Norrgård.

Kokous hyväksyi yhdistyksen vuosikertomuksen sekä tilinpäätökset ja myönsi vastuuvapauden hallinnosta vastaaville. Samoin hyväksyttiin toimintasuunnitelma ja budjetti vuodelle 2006. Yhdistyksen jäsenmäärä oli vuoden 2005 lopulla 55. Jäsenhankintaa aktivoidaan ja tavoitteena on 200 jäsentä toimintavuoden 2006 lopussa.

Yksi toimintavuoden tärkeimmistä tehtävistä jäsenkampanjan ohella on aktiivinen ja tehokas tiedottaminen yhdistyksen toiminnasta. Tiedotustoimintaa suunnataan erityisesti ulkosuomalaisille ja heidän jälkeläisilleen. Tätä varten on tehty esite ”Maailman raitti”, jota painettiin suomeksi 2000 ja englanniksi 1000 kpl. Siirtolaisuusmuseon kotisivut löytyvät myös internetistä osoitteesta: www.siirtolaisuusmuseo.fi ja www.emigrantmuseum.fi.

Yhdistys on toimintansa aikana saanut opetusministeriön avustuksen lisäksi myös apurahan Alfred Kordelinin säätiöltä. Siirtolaisuusinstituutti on myöntänyt avustuksen projektipäällikön (museoamannuensi) palkkaukseen. Jatkossakin haetaan aktiivisesti erilaisia avustuksia ja apurahoja. Samoin pyritään saamaan Opetusministeriö taloudellisesti hankkeen taakse sekä käynnistämiseen ja rakentamiseen liittyvissä kysymyksissä että myöhemmin toiminnan käyttömenojen kattamiseksi. Myöhemmin on tavoitteena käynnistää myös kansalaiskeräys Siirtolaisuusmuseohankkeen toteuttamiseksi.

Museohanke

Suomen Siirtolaisuusmuseon toiminnan käynnistämistä valmistelemaan on Seinäjoen kaupunki yh-

teistyössä Siirtolaisuusinstituutin ja Tukiyhdistyksen kanssa aloittanut 1.3.2006 projektin, jota johtaa FM Tellervo Lahti. Hankkeelle on nimitetty ohjausryhmä, jonka puheenjohtajana toimii sivistysjohtaja Heikki Vierula.

Siirtolaisuusmuseon toiminnan voidaan sanoa jo alkaneen. Siirtolaisuusinstituutin aluekeskukselle vuosien varrella lahjoitetut ja suoraan siirtolaisuusmuseolle luovutetut esineet on luetteloitu manuaalisesti aluekeskuksen toimesta, ja nyt luetteloitu tehdään tietokantaohjelmalla kokoelmien käsittelyn helpottamiseksi. Myös valokuvakokoelmien digitoiminen aloitetaan lähiaikoina.

Arkistomateriaalin ja kirjallisuuden luetteloitu on myös tarkoitus saada sähköiseen muotoon. Lisätillaa erityisesti esineiden säilytykseen pyritään hankkimaan Teräсталolta.

Pienimuotoinen näyttelytoiminta on alkanut Teräсталolla, toistaiseksi aulatiloiissa. Siirtolaisuusinstituutin aluekeskuksessa samassa talossa on esillä aluekeskuksen oman näyttelyn lisäksi mm. Tukiyhdistyksen vuosikokouksessa lahjoitetut esineet ja valokuvat. Teräсталolta mahdollisesti ensi vuodenvaihteessa vapautuviin tiloihin on tarkoitus ryhtyä laatimaan näyttelyä lähinnä kokoelmissa olevan materiaalin pohjalta.

Siirtolaisuusmuseoasiana tuodaan esiin osallistamalla myös muiden järjestämiin tapahtumiin. Mm. Seinäjoen kaupungin Seinäkuun yö -kulttuuritapahtumassa toukokuussa esitettiin Amerikan siirtolaisuudesta kertovia videoita ja musiikkia. Samalla mainostettiin siirtolaisuusmuseota ja tiedotettiin Tukiyhdistyksen liittymisestä.

Liittyy Argentiinan Colonia Finlandesa 100-vuotisjuhliin, ensi syksyn teema on Etelä-Amerikka. Yhteistyössä Seinäjoen kaupungin kansalaisopiston kanssa järjestetään tapahtumasarja, jossa kerrotaan Etelä-Amerikan suomalaissiirtolaisuudesta, Etelä-Amerikan kulttuurista, mm. ruokataloudesta ja musiikista sekä annetaan puheenvuoro Suomeen ja Etelä-Pohjanmaalle muuttaneille eteläamerikkalaisille.

Yhteistyöverkoston luominen on tärkeää jo tässä vaiheessa. Kansalaisopiston ja paikallisten siirtolaisien lisäksi yhteistyöstä on neuvoteltu mm. Svenska

Föreningen i Östermyra rf:n kanssa. Heidän joukossa on paluumuuttajia Ruotsista, suomenruotsalaisia ja sotalapsena Ruotsissa olleita. Aluekeskuksen suunnittelema paluumuuttajien haastatteluprojekti sai yhdistyksen väeltä innokkaan vastaanoton, samoin sotilasten haastattelutyö.

Siirtolaisuusmuseumo tarvitsee lisätiloja näyttelytoimintaa ja kokoelmien säilytystä varten. Teräсталolta vapautuvia tiloja pyritään saamaan käyttöön. Virallisia päätöksiä siirtolaisuusmuseumosta, sen tiloista ja henkilökunnasta tehdään kunhan rahoitus saadaan järjestymään. Tulevasta Suomen Siirtolaisuusmuseumosta jaetaan tietoa mahdollisimman suuren ystäväjoukon saamiseksi asian taakse. Tellervo Lahti on heinäkuussa menossa kertomaan museumosta FinnFestiin Astoriaan ja Nasalleen Yhdysvaltoihin.

Valtakunnallinen siirtolaisjuhla Ilmajoella

Vuoden 2006 siirtolaisjuhla on 2.7 Ilmajoella Herkoolin Kestikartanossa, Kartanontie 5 alkaen klo 13. Juhlaan tuo opetusministeriön tervehdyksen kulttuuriasiainneuvos Päivi Salonen. Lisäksi ohjelmassa on mm. eri puolella maailmaa asuvien suomalaisten siirtolaisten tervehdyksiä.

Ohjelma

- *Lippu tulee, Finlandia*
- *Ilmajoen kunnan tervehdys*
- *Ilmajoen lausujat : Ainahan täältä on lähäretty*
- *Opetusministeriön tervehdys*
- *Musiikkia, Markus-kvartetti*
- *Tervehdykset*
- *Kanadan suomalaiset*
- *Australian suomalaiset,*
- *Yhdysvaltojen suomalaiset*
- *Ruotsin suomalaiset*
- *Siirtolaisuusinstituutti*
- *Musiikkia*
- *Päätössanat*
- *Maamme*

Mahdollisuus omakustanteiseen ruokailuun nou-topöydästä (sis. kahvit), 15 €

Ruokailuun osallistuvia pyydetään ilmoittautumaan 15.6.2006 mennessä p. +358-44-2592 446 (Tuula Koskimies-Hautaniemi) tai e-mail: tuula.koskimies@netikka.fi

Tervetuloa!

Ylihärmäläinen Matti Unkuri karkotettiin Siperiaan v. 1875. Hänen jälkeläisiään asuu paljon Venäjällä, Virossa ja Suomessa. Matti Unkurin rakentama talo on vielä pystyssä ja tyhjillään Bugenessa.

Retket siirtolaisten jalanjäljille

Maalis- huhtikuussa Colonia Finlandesin 100-vuotisjuhlille Argentiinan Misio-nesiin osallistui kahdeksan henkilöä. Siperian suomalaisten asuinsijoille Omskin ja Bugenen seuduille lähtee 21 henkeä ja matka tapahtuu ajalla 3-13.7.2006.

Maahanmuuttajien terveyspalveluista

Elli Heikkilä

Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö (IOM) järjesti ”Tietoa terveyspalveluista” -tilaisuuden Helsingissä 27.2.2006 yhteistyössä alalla toimivien organisaatioiden kanssa. Kyseisen ”Equality in Health” -hankkeen koordinaattori Jaana Kuivalainen, IOM, toi esitelmässään esiin yhdenvertaisuuslain, joka on astunut voimaan Suomessa 1.2.2004. Lain tarkoitus on edistää yhdenvertaisuutta ja toisaalta tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneiden mahdollisuuksia puuttua kohteluunsa. Lakia sovelletaan eri tilanteisiin ja kyseeseen tulevat luonnollisesti myös sosiaali- ja terveyspalvelut.

Käynnissä olevaa ”Equality in Health” -hanketta rahoittaa Euroopan Unioni. Hankkeessa ovat mukana Suomi, Italia ja Kreikka ja siinä identifioidaan sitä, ilmenekö mainituissa yhteiskunnissa epätasa-arvoa ja syrjintää maahanmuuttajia kohtaan terveyspalvelujen piirissä. Projekti haluaa nostaa tietoisuuteen ne ongelmat, joita maahanmuuttajat ja vähemmistöt kokevat terveyspalveluja käyttäessään.

Monikulttuurisuuden asiantuntija Mohamed Moallin, Väestöliiton Kotipuu, puhui haasteis-

ta, joita maahanmuuttajaperheet kohtaavat maassamme. Suomeen tulon alussa on alkuinnostusvaihe, jolloin halutaan aloittaa uusi elämä. Tällöin on kiinnostusta uutta ympäristöä ja ihmisiä kohtaan. Turhautumista voi ilmetä, jos omassa maassa on sattunut epämiellyttäviä kokemuksia ja muistot painavat. Myös epävarmuus uudessa maassa voi luoda turvattomuutta ja ajatuksia painaa huoli siitä, miten meille täällä käy. Hyväksymisvaiheessa yksilö hyväksyy tapahtuneen elämänmuutoksen. Tilannetta helpottaa esim. asunnon saaminen ja maan kielen oppiminen.

Sopeutumisvaiheessa yksilö tuntee olonsa jo mukavaksi paikallisten asukkaiden keskuudessa. Omaa kulttuuria ei hylätä, vaan sen lisäksi opitaan uutta kulttuuria. Kotiinpaluu saattaa tulla mahdolliseksi myöhemmin, mutta sopeutuminen takaisin kotimaahan voi joskus olla hankalaa, sillä yksilö on voinut muuttua identiteetiltään toisessa maassa asuessaan. Häntä vetävät sekä kotimaa että jo tutuksi tullut ympäristö toisessa maassa. Mohamed Moallin kertoi, että Väestöliiton Kotipuu tarjoaa psykososiaalista tukea perheille. Käy-

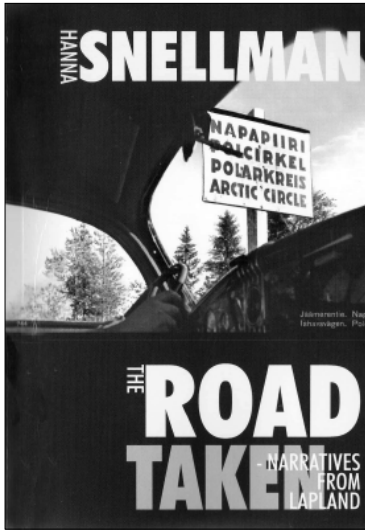
tettävissä ovat mm. keskusteluryhmät ja lisäksi annetaan neuvoa ja tukea puhelimitse ja sähköpostin välityksellä. Myös sosiaali-, terveys- ja opetusalan ammattihenkilöille on tarjolla konsultaatiota.

Suunnittelija Batulo Essak kertoi AIDS-tukikeskuksen tuesta ja palveluista maahanmuuttajille. Suomessa tuli vuonna 2005 ilmi kaikkiaan 138 uutta HIV-infektio tapaus. Tartunnan saaneista oli ulkomaalaisia 63 henkeä eli 46 %. Tartunnoissa on miesenemmys; miesten osuus oli 70 % kaikista vuonna 2005 tartunnan saaneista. Eniten tartunnan saaneita asuu Helsingin sairaanhoitopiirin alueella.

Yksilökohtaisissa palveluissa ovat kyseessä mm. testaus, kriisi- ja tukikeskustelut, konsultaatioapu ja sosiaaliohjaus. Ryhmäkohtaisia palveluita ovat mm. vertaistukiryhmä, sopeutumisvalmennuskurssit sekä pari- ja seksuaaliterapia. Ennaltaehkäisevässä työssä tukikeskus on tuottanut materiaalia eri kielillä, esimerkiksi englanniksi, venäjäksi ja somalin kielellä.

Hanna Snellman: The Road Taken – Narratives from Lapland. Gummerus, Jyväskylä 2005. 161 pages + notes, sources and bibliography.

The title of the book *Road Taken – Narratives from Lapland* is, like the author Hanna Snellman describes, a metaphor for two aspects of the author's life: on the one hand it refers to her ongoing journey as a scholar of Ethnology; the exploration of the research practices terrain and the search for the recognisable voice of an author. On the other the metaphor describes the physical lives, destinies and life histories of the subjects of her research: labour immigrants. Following the *Road Taken* -metaphor, as a path one chooses and follows she embarks the journey with lumberjacks in the Finnish Lapland, the focus group of the author's early research and her dissertation. Snellman follows the paths of moving labour force in the footsteps of Finnish labour immigrants around the early decades of the 19th

century from the North of Finland to urban environments of Swedish cities of the present.

Road Taken draws a picture of the developments of Ethnological research methodology in the Scandinavian context in the past two decades by discussing empirical data and theory in an integrated and fruitful manner. The book consists of 10 talks the author has presented at international conferences between 1987 and 2004 around the world. Some of the articles have been published earlier in different journals for Ethnography and Oral History.

The first article "*Reality and Romance as Historical Portrayals*" is as an excellent reflecting surface for the realistic approach, typical for Finnish ethnology practices in the 1980s. The very first article already indicates the author's preference to the study of narratives and life stories as presented by the subjects themselves. Snellman's focus is on the process and products of stereotyping, and she remarks that if any ordinary Finn would be asked to describe how lumberjacks were about 100 years ago, the description would most probably be a mythic story of roaming, drinking and wild lumberjacks attracting women and being boisterous. The itinerant lifestyle was, of course, much more hard labour and harsh reality than romance and roaming. She develops the stereotyping theme in the second and the third articles "*Symbols of Power and Nostalgia*" and "*The Surprise and Similarities*" and continues by drawing a more detailed picture of the lumberjack's lives, this time in the form of the "foreign" impact on the tra-

ditional surrounding architecture in Finnish Lapland. The aspect of immigration enters the picture in the third article giving the lumberjack theme an interesting, and welcome, addition. The Lumberjacks were labour immigrants of the North: the forest industry as it was bound to seasons and many of the workers spent their lives travelling after the work according to the seasons. Snellman makes the interesting comparison between the mythic stories and stereotypes about lumberjacks across the globe: the stories are virtually the same in North America and Northern Europe. She suggests, along the lines of the first article, that popular stereotypes, be it that they often conflicting with the authentic experiences can be explored by utilizing the recollections in the historical actualities being studies.

Although the lumberjacks related research is very male dominant Snellman discusses the role of women in one article in which she scrutinizes and criticises the "beautiful making of the world" by Scandinavian Ethnologists. Her article "*Sad Stories*" is describing women's harsh reality in prostitution, and other informal economy connected to the lumberjacks', such as selling home-made alcohol, washing and repairing clothes. *Sad Stories* is in a very blatant and talks in a very non-Scandinavian manner about desperation and abuse. It can, of course, be asked whether the material could have included also empowering aspects of women as part of labour immigration, or is the victimized role the only part the women can play in this context.

Road Taken is certainly interesting for any scholar of post war European labour migration and it gives a thorough picture of the expanding world before we even spoke about globalisation or transnational identities. The book can be highly recommended as course literature for research methodology in qualitative research as well.

The pictures on Snellman's book are of fabulous, thanks to Matjas Jumisko. Black and white photographs have been worked at times to blurry, grainy images showing merely outlines of a person. At other times the pictures feature sharp, clear-cut edges revealing facial expressions, small details of the peoples' surround-

ing. This plurality of images reflects the metaphor of *Road Taken* in a wonderful artistic manner; the transformation from a realistic, ultimate truth seeking approach to a subject listening way of exploring multitude of voices and giving the subjects the power to tell their stories, Snellman's book presents oral history at its best.

Lotta Weckström

VII Muuttoliikesymposiumin raportti ilmestynyt!

Sisältöä:

Alueelliset kehitysnäkymät ja muuttoliike

(*Hannes Manninen*)

Suuren paluumuuton aamu?

(*Matti Mäkelä*)

Maassamuuton uudet kuviot

(*Mauri Nieminen*)

Väestön ikääntymisen haasteet kunnille

(*Timo Sinisalo*)

Miten paluu- ja muuttoliikeprosessit onnistuvat maaseudulle?

(*Aini Pehkonen*)

Koti Hankasalmen Kymppi Kyliin

(*Timo Itäpuisto*)

Onni muuttaa maalle

(*Kaija Roiha*)

Muuttoliike ja työmarkkinoiden dynamiikka

(*Elli Heikkilä*)

Suurten ikäluokkien eläkeläisten maallemuuttopotentiaali

(*Pekka Hunnako*)

Uraputki Helsingissä vai rauhallinen maalaisasuminen?

(*Raija Volk*)

Kasvaako työvoiman tarve? Vastaako maahanmuuttopolitiikka?

(*Arno Tanner*)

Siirtolaisuusinstituutin järjestämässä Muuttoliikesymposiumissa 23-24.11.2005 Sigyn-salissa pohtivat tutkijat ja kuntien edustajat yhdessä maallemuuton uusia mahdollisuuksia varsinkin seniorimuuttajia ajatellen.

Esitelmät on koottu Elli Heikkilän toimittamaan yli 200-sivuseen raporttiin, joka sisältää mielenkiintoisia kokemuksia ja ideoita siitä, miten kunnat voisivat parhaiten vastata tarvittavien palvelujen luomisesta ja edesauttaa uusien kuntalaisten viihtymistä.

Tilaukset:

Siirtolaisuusinstituutti

Linnankatu 61, 20100 Turku

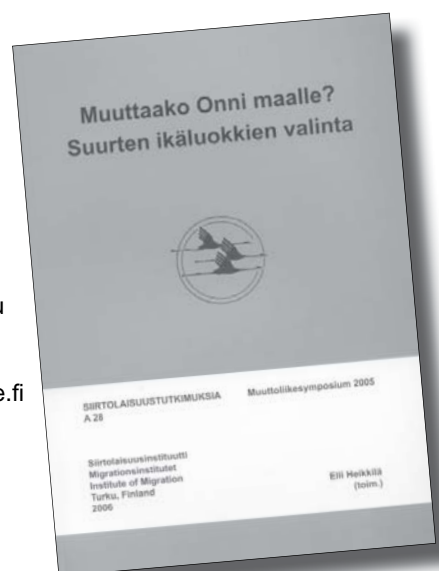
puh. 02-2840440

fax: 02-2333460

<http://www.migrationinstitute.fi>

email: kirsai@utu.fi

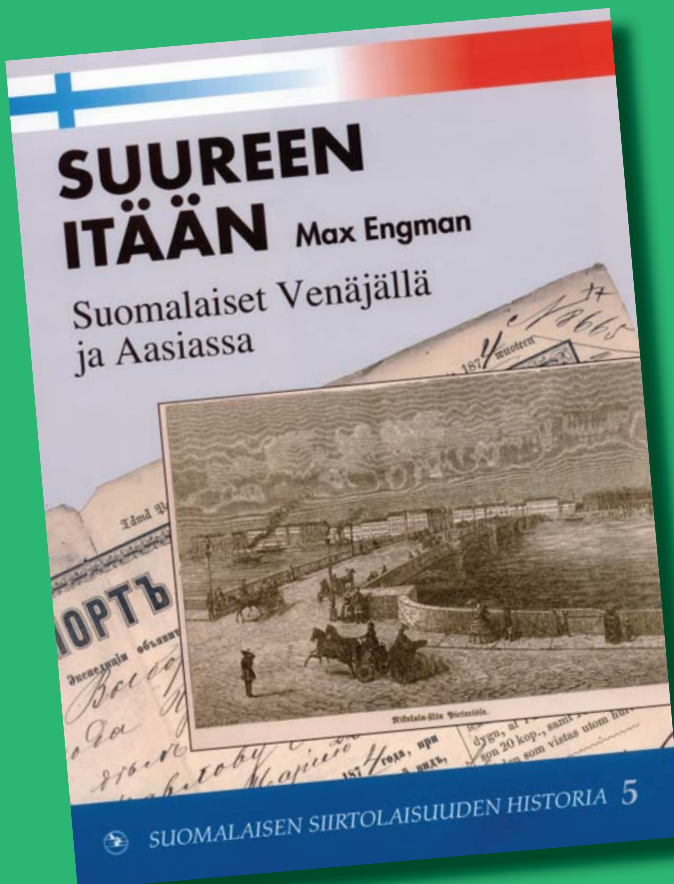
Hinta: 20 €

Max Engmanin
odotettu teos suomalaisen
siirtolaisuuden historian sarjassa:

SUUREEN ITÄÄN

Suomalaiset Venäjällä ja Aasiassa

Aasia on valtava alue, eikä oikeastaan voida puhua muutosta Aasian maanosaan, vaan sen eri alueille ja eri maihin. Venäjä oli tärkein suomalaisten muuttokohde, mutta myös muut maat ovat tarkastelun kohteena. Kirja kertoo suomalaisten siirtolaisten elämästä ja kohtaloista Pietarista Pekingiin.

"Matti Unkuri Ylihärmästä oli syyllistynyt tappoon ja karkotettu omasta pyynnöstään. Saapuesaan Bugeneen, hän oli vähällä joutua kahden maanmiehen ryöstämäksi, mutta onnistui vähitellen ahkeruudella ja säästäväisesti eläen hankkimaan omat talot, viisi hevosta ja kymmenkunta lehmää sekä hyvän kodin. Parempi hän sanoi olevan asua täällä kuin Suomessa"

Tilaukset:

Siirtolaisuusinstituutti
Linnankatu 61, 20100 Turku
puh. 02-2840440
fax: 02-2333460
<http://www.migrationinstitute.fi>
email: kirsai@utu.fi
Hinta: 25 €